

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ

ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΜΑΣ»

ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 2015-16

7^ο ΓΕΛ Πάτρας
Σχολικό έτος 2015-16
Τμήμα Α5
Ερευνητική Εργασία Α Τετραμήνου

Συντελεστές

Ομάδες Μαθητών

ΟΜΑΔΑ 1^η
ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ
Πογιαντζή Δέσποινα
Ροζέα Μαρία
Σπηλιόπουλος Σπήλιος
Στρατάκια Νικολέττα
Σωτηροπούλου Δέσποινα

ΟΜΑΔΑ 3^η
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ
Σακελίας Αθανάσιος
Σκαρλίγκου Μάγδα
Σκούρα Ναταλία
Σολωμός Ιωάννης
Σολωμού Δέσποινα

ΟΜΑΔΑ 2^η
ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ
Παπανδρέου Γεώργιος
Πεφάνης Σπύρος
Πογιαντζής Ανδρέας
Πογιαντζής Γεώργιος
Ραζακλή Ειρήνη

ΟΜΑΔΑ 4^η
ΓΗΠΕΔΙΚΗ ΒΙΑ
Παπαρρηγόπουλος Κων/νος
Ποταμιάνος Αγγελος
Σκρεμμύδας Παναγιώτης
Σταυρόπουλος Ιάσωνας
Στεφανόπουλος Κων/νος

ΟΜΑΔΑ 5^η
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΑ
Παπαχρονόπουλος Γεώργιος
Πλώτας Χρήστος
Ρουγκάλας Αθανάσιος
Ρουγκάλας Ανδρέας
Σαντίκου Ανέστης

Υπεύθυνη Καθηγήτρια

Ανδριοπούλου Ανδριάννα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
<u>ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ	
1.1 ΕΝΝΟΙΑ.....	5
1.2 ΑΙΤΙΑ.....	5
1.3 ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ.....	7
1.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ.....	9
1.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ – ΠΡΟΛΗΨΗ.....	12
1.6 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	14
1.7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ	
2.1 ΕΝΝΟΙΑ.....	16
2.2 ΑΙΤΙΕΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ- ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ.....	16
2.3 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.....	17
2.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.....	19
2.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ – ΠΡΟΛΗΨΗ.....	20
2.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΒΙΑ	
3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	24
3.2 ΕΝΝΟΙΑ.....	24
3.3 ΑΙΤΙΑ ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΙΣΜΟΥ.....	25
3.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΙΣΜΟΥ.....	25
3.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ.....	27
3.6 ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	29
3.7 Η ΒΙΑ ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ: ΜΙΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ... “ΑΞΙΑ” ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΑ	
4.1 ΕΝΝΟΙΑ.....	33
4.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	34
4.3 ΑΙΤΙΑ.....	35
4.4 ΜΟΡΦΕΣ.....	37
4.5 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΑ ΣΗΜΕΡΑ.....	38
4.6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ	
5.1 ΕΝΝΟΙΑ.....	41
5.2 ΕΦΗΒΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΠΛΕΥΡΑ.....	41
5.3 ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ.....	42
5.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ.....	44
5.5 ΣΗΜΑΔΙΑ ΕΜΠΛΟΚΗΣ.....	44
5.6 ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ.....	45
5.7 ΠΡΟΛΗΨΗ - ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ.....	45
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ	48
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	48
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	49

ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Είναι γεγονός ότι ζούμε σε έναν κόσμο όπου η βία εμφανίζεται καθημερινά στις σχέσεις των ανθρώπων. Έτσι καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες περιπτώσεων άσκησης βίας στην οικογένεια, στο σχολείο, στο γήπεδο, στο διαδίκτυο καθώς και θρησκευτικής βίας λόγω θρησκευτικού φανατισμού. Τι εννοούμε όμως λέγοντας βία; Βία είναι το φαινόμενο κατά το οποίο κάποιο άτομο ή ομάδα προσπαθούν με ποικίλους τρόπους καταναγκασμού στο σωματικό, ψυχοπνευματικό, οικονομικό, κοινωνικό ή άλλο επίπεδο να επιβάλλουν τη θέλησή τους και να στερήσουν από άλλους την ελευθερία τους ή να τους επηρεάσουν προς ίδιον όφελος ή και για άλλους λόγους. Πολλές φορές μάλιστα η βία χρησιμοποιείται και ως μέσο για την επίτευξη σκοπών. Το γεγονός αυτό λοιπόν, ήταν που μας παρακίνησε να επιλέξουμε αυτό το θέμα, καθώς και η ευαισθησία που οφείλουμε να δείξουμε όλοι στην αντιμετώπιση και κυρίως στην πρόληψη αυτού του φαινομένου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια της ερευνητικής εργασίας ασχοληθήκαμε με το φαινόμενο της άσκησης σωματικής, οικονομικής, ψυχολογικής ή οποιαδήποτε άλλης μορφής βίας. Όσον αφορά τις πηγές που αντλήσαμε πληροφορίες αυτές ήταν βιβλία σχολικά και κυρίως το διαδίκτυο. Στο πρώτο κεφάλαιο ασχοληθήκαμε με την ενδοοικογενειακή βία, στο δεύτερο με την ενδοσχολική, στο τρίτο με την γηπεδική, στο τέταρτο με την θρησκευτική και στο πέμπτο κεφάλαιο με τον διαδικτυακό εκφοβισμό. Σε κάθε μορφή άσκησης βίας, εξετάσαμε τις μορφές που μπορεί να πάρει, τα αίτια, τις συνέπειες στο άτομο και στην κοινωνία, τους τρόπους αντιμετώπισης και κυρίως τα μέτρα πρόληψης που πρέπει να πάρει κατά κύριο λόγο η πολιτεία για να αποτραπούν οι βίαιες συμπεριφορές.

ΚΥΡΙΟ ΘΕΜΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

1.1 ΕΝΝΟΙΑ

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο ως ενδοοικογενειακή βία ορίζεται η κάθε σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον (πρώην) σύζυγο ή από το σύντροφο ή άλλα μέλη της οικογένειας. Η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται ως καταστρατήγηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επιφέρει αρνητικές συνέπειες στο θύμα και στα άλλα μέλη της οικογένειας του, επηρεάζοντας σημαντικά την υγεία τους, σωματική και ψυχική.

1.2 ΑΙΤΙΑ

Τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας έχουν πολλαπλές ρίζες. Η ενδοοικογενειακή βία αποτελεί ένα φαινόμενο που οι προεκτάσεις του βρίσκονται σε πολλές πτυχές της ζωής. Οι κυριότερες αιτίες ενδοοικογενειακής βίας παρουσιάζονται πιο κάτω:

- **Φυσικά αίτια.** Πρωταρχική πηγή της κακοποίησης εντοπίζεται στα παθολογικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του δράστη ή και του θύματος, τα οποία είναι απόρροια της ελλειπούς ψυχονητικής ανάπτυξης του ατόμου στην πρώιμη παιδική ηλικία. Αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των ατόμων που χρησιμοποιούν βία εναντίον των συντρόφων τους υποστηρίζεται ότι οι τελευταίοι αναπτύσσουν υπερβολικά εξαρτησιακές σχέσεις με τους συντρόφους τους. Αυτή η εξαρτητικότητα συμβάλλει στη δυναμική της εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας. Είναι συχνά αμφιθυμικοί και αγχώδεις απέναντι στην οικειότητα με τον/την σύντροφό του/της. Τις περισσότερες φορές η πιεστική συμπεριφορά του συζύγου είναι δυνατόν να εξαλείψει την αίσθηση της αυτονομίας της συντρόφου του

περιορίζοντας τις κοινωνικές της δραστηριότητες και ελέγχοντάς την σε όλους τους τομείς (οικονομικά, μόρφωση, εργασία). Παράλληλα, τα άτομα αυτά χαρακτηρίζονται από ζήλεια και χαμηλή αυτοεκτίμηση. Έτσι, μέσα από την άσκηση βίας αναπληρώνουν κάθε είδος αδυναμίας που τυγχάνει να αισθάνονται. Από την άλλη τα ίδια τα θύματα φαίνεται να εμφανίζουν συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που αυξάνουν τον κίνδυνο να υποστούν ενδοοικογενειακή βία αλλά και να υπάρξει συστηματική επανάληψή της. Η ανάπτυξη του αισθήματος της ντροπής καθώς και η μη ύπαρξη κατάλληλων εκπαιδευτικών και οικονομικών εφοδίων κάνει τα άτομα αυτά να εξαρτώνται με αποτέλεσμα την αποδοχή της οποιαδήποτε βίας

- **Περιβαλλοντικά Αίτια** Μια άλλη βασική αιτία ενδοοικογενειακής βίας είναι το περιβάλλον που μεγαλώνουν τα άτομα αυτά. Έρευνες, υποστηρίζουν ότι όταν ένα άτομο έχει γίνει μάρτυρας ενδοσυζυγικής βίας στην παιδική του ηλικία ή έχει ιστορικό παρελθοντικής κακοποίησης μελλοντικά μπορεί και ο ίδιος να γίνει θύτης και να ασκήσει βία σε άλλα άτομα της οικογένειάς του, σε σχέση με τα άτομα τα οποία δεν δέχτηκαν ποτέ βίαιη συμπεριφορά στην παιδική τους ηλικία ούτε έγιναν θεατές σε τέτοια επεισόδια. Ο δράστης στην περίπτωση αυτή το θεωρεί φυσιολογικό να ασκήσει βία για να ικανοποιήσει τις επιθυμίες του. Όταν η προσωπικότητα ενός ατόμου έχει διαμορφωθεί σε ένα βίαιο και καταναγκαστικό περιβάλλον, το άτομο αυτό μεγαλώνοντας, παρουσιάζει, σημαντικά προβλήματα εμπιστοσύνης και αυτονομίας και είναι δύσκολο να ξεφύγει από τα πρότυπα βίας που έχουν ενσωματωθεί στη συμπεριφορά του. Η εκμάθηση, λοιπόν, της βίας από γενιά σε γενιά αποτελεί τη συχνότερη αιτία για ενδοσυζυγική βία τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες. Συγκεκριμένα, αναφέρει η Pearson ότι τα αγόρια και τα κορίτσια που κακοποιήθηκαν από τους πατεράδες τους ήταν πιο πιθανόν να θυματοποιηθούν στην ενήλικη ζωή τους ενώ όσοι θυματοποιήθηκαν από τις μητέρες τους είναι πιθανόν να γίνουν θύτες.
- **Οικονομικά Αίτια** Σημαντική αιτία ενδοοικογενειακής βίας φαίνεται να είναι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση του ατόμου. Σε αυτή τη περίπτωση η διαφορά στη δύναμη, η καλύτερη θέση κοινωνικά και οικονομικά (τις περισσότερες φορές οι γυναίκες παραμένουν στο σπίτι πράγμα που δεν τις κάνει οικονομικά ανεξάρτητες) φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο για την εκδήλωση της ενδοοικογενειακής βίας. Οι δράστες κακοποίησης διαθέτουν περισσότερους πόρους/μέσα (κοινωνικά, οικονομικά, ψυχολογικά) με αποτέλεσμα να υποτιμούν τα θύματα και να είναι σε θέση να επιβάλλουν τη θέλησή τους σε αυτά. Καθώς όμως οι γυναίκες αποκτούν δύναμη μέσω της αύξησης της εκπαίδευσής τους και των δεξιοτήτων εργασίας τους, οι άνδρες νιώθοντας κάπως μειονεκτικά προσπαθούν να ανακτήσουν την εξουσία και τον έλεγχο με καταχρηστικές τακτικές. Επιπρόσθετα όμως, και η έλλειψη πόρων, αρκετές φορές από οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας είτε του συζύγου είτε της συζύγου (αφού είναι άνεργοι) οδηγεί σε εμφάνιση του άγχους και της ανασφάλειας τα οποία με τη σειρά τους είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε βίαιη συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή και τη διατήρηση της εξουσίας
- **Εξαρτησιογόνες Ουσίες** Εξαρτησιογόνες ουσίες όπως το αλκοόλ και οι παράνομες ουσίες φαίνεται από διάφορες έρευνες που έχουν γίνει να συνδέονται με την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς εντός της οικογένειας.

Η ενδοοικογενειακή βία είναι ένα φαινόμενο με προεκτάσεις πολιτικές, κοινωνικές, πολιτισμικές ακόμα και οικονομικές και το οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί με γνώμονα όλες τις ενδογενείς και εξωγενείς μεταβλητές που το χαρακτηρίζουν και το απαρτίζουν.

1.3 ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ

➤ Σωματική βία

Σωματική κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει κάθε είδους τραυματισμό και κάκωση διαφορετικής σοβαρότητας και συχνά διαφορετικών ηλικιών, που δεν οφείλεται σε ατύχημα. Η κάκωση μπορεί να είναι μια ή πολλές, παρατηρούνται δε συχνότερα στο κεφάλι και στα άκρα του παιδιού - δηλαδή στα ακάλυπτα μέρη του σώματος.

➤ Σεξουαλική βία - Αιμομιξία

Σεξουαλική παραβίαση παιδιού είναι η χρησιμοποίηση παιδιού από ενήλικα για σεξουαλική ηδονή και ικανοποίηση. Ένα παιδί μπορεί να υποστεί σεξουαλική παραβίαση από άλλο παιδί ή έφηβο. Τόσο τα αγόρια όσο και τα κορίτσια δυνατόν να υποστούν παραβίαση από πολύ νεαρή ηλικία. Η σεξουαλική κακοποίηση είναι ένα αδίκημα που διαπράττεται στις πλείστες περιπτώσεις από άνδρες. Οι γυναίκες-δράστες μέχρι τώρα, αποτελούν τη μειοψηφία.

➤ Ψυχολογική βία

Η ψυχολογική κακοποίηση περιλαμβάνει πράξεις, παραλείψεις και συμπεριφορές οι οποίες εμπεριέχουν συστηματική απόρριψη, εκφοβισμό, απομόνωση, εκμετάλλευση, υποτίμηση, αποθάρρυνση, παραμέληση. Αυτό το είδος βίας, είναι δύσκολο να εντοπισθεί και να διαγνωσθεί από τους επαγγελματίες, γιατί απαιτεί ικανό χρονικό διάστημα για να αναπτυχθεί καλή επικοινωνία και σχέση εμπιστοσύνης με το παιδί. Σύνδρομο του αμέτοχου θεατή. Ως «σύνδρομο του αμέτοχου θεατή» ορίζεται η έκθεση του παιδιού για μακρό χρονικό διάστημα σε διάφορες μορφές ενδοοικογενειακής βίας χωρίς το ίδιο να υφίσταται σωματικές κακώσεις. Η βία μεταξύ των συζύγων είναι η χαρακτηριστικότερη μορφή ενώ άλλες μορφές είναι η κακοποίηση- σωματική-σεξουαλική -άλλου αδελφού

μέσα στην οικογένεια ή η βία εναντίον του παππού ή της γιαγιάς. Η λεκτική βία (βρισιές), είναι από τις πιο χαρακτηριστικές μορφές του συνδρόμου του αμέτοχου θεατή.

Παραδείγματα Ενδοοικογενειακής βίας

Το πρόβλημα της οικογενειακής βίας δεν έχει χρώμα, κουλτούρα, χώρα, ήπειρο, κοινωνική και οικονομική υπόσταση. Είναι μια μάστιγα που ξαπλώνεται ραγδαία σε όλον τον πλανήτη και πλήττει, ιδιαίτερα, γυναίκες και ανήλικα παιδιά, πολύ συχνά τα κορίτσια, ακόμα και μέσα στο ίδιο του το σπίτι. Πολυάριθμες μελέτες καταλήγουν σε διάφορα ενδιαφέροντα συμπεράσματα και στατιστικά στοιχεία. Κοινός παρονομαστής όλων; Το φύλο.

Σωματική-ψυχολογική-οικονομική βία; Η βία στην οικογένεια έχει διάφορες μορφές. Ασφαλώς, η πιο φανερή και η πιο επικίνδυνη μορφή βίας είναι η σωματική, αφού μερικές φορές απειλείται ακόμη και η ζωή του θύματος. Παρόλα αυτά, μορφή σκληρής βίας μπορεί να είναι και η ψυχολογική. Πώς ασκείται η ψυχολογική βία Κλασικές περιπτώσεις ψυχολογικής βίας έχουμε: · Όταν ο σύζυγος ελέγχει την κάθε κίνηση της συζύγου του και κατακρίνει τις σχέσεις της με τους άλλους ανθρώπους. Όταν την απομονώνει κοινωνικά από φίλους και συγγενείς. Όταν συστηματικά την ταπεινώνει και την υποτιμά, όταν την εκβιάζει και την εξευτελίζει · Όταν την απειλεί ότι θα της πάρει τα παιδιά · Όταν την διαβεβαιώνει ότι δεν μπορεί να τα καταφέρει μόνη της και ότι χωρίς αυτόν δεν πρόκειται να τα βγάλει πέρα.

Η βία μπορεί επίσης να είναι και οικονομική. · Όταν ο σύζυγος θέλει να έχει τον αποκλειστικό έλεγχο των εσόδων και των εξόδων της συζύγου του · Όταν θέλει να διαχειρίζεται εκείνος μόνος του τα έσοδά της και την περιουσία της · Όταν θέλει τη σύζυγο του να είναι οικονομικά εξαρτημένη από αυτόν και της απαγορεύει να αποκτήσει και δικά της έσοδα.

Πού οφείλεται, ποια είναι τα αίτια για την εμφάνιση της Ενδο-οικογενειακής Βίας. Μερικές φορές συνδέουμε τη φτώχεια με την κακομεταχείριση και την ενδο-οικογενειακή βία, αλλά η κακοποίηση δεν οφείλεται στη φτώχεια ή και την ανεργία. Οι άνδρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους ανήκουν σε όλα τα κοινωνικά στρώματα. Απλώς, αυτοί που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, έχουν τον τρόπο συνήθως να καλύπτονται. Θα θυμάστε ίσως και πρόσφατα παραδείγματα που κατέγραψε και ο τύπος εδώ στην Αυστραλία. Η κακοποίηση δεν οφείλεται στο ποτό. Οι γυναίκες δεν κακοποιούνται μόνο από άνδρες που πίνουν ή έχουν πρόβλημα αλκοολισμού. Ούτε βέβαια, όλοι οι άνδρες που πίνουν κακοποιούν τις συντρόφους τους. Το ποτό προσφέρει απλώς, ένα καλό άλλοθι για να απαλλαγούν από την ευθύνη τους. Αν ένας μεθυσμένος κάνει οποιαδήποτε άλλη εγκληματική πράξη δεν απαλλάσσεται, αλλά τιμωρείται από το νόμο!

1.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Η ενδοοικογενειακή βία δεν περιλαμβάνει μόνο τη σωματική κακοποίηση, αλλά τις άμεσες και έμμεσες απειλές, τη συναισθηματική και ψυχολογική βία, τη σεξουαλική κακοποίηση, την κοινωνική απομόνωση, τον οικονομικό έλεγχο και γενικότερα όλες εκείνες τις συμπεριφορές που ωθούν ένα άτομο να ζει υπό ένα διαρκή φόβο. Συνδέεται δε άρρηκτα με την καταπάτηση των κυρίαρχων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της ασφάλειας και ισότητας μέσα στην οικογένεια και τη νομική προστασία.

➤ Στα παιδιά

Το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας και κατά συνέπεια της παιδικής κακοποίησης, είναι διαχρονικό, διαταξικό και διαγενεαλογικό. Δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος παράγοντας που να το προκαλεί ή να το καθορίζει. Η διεθνής βιβλιογραφία επισημαίνει ότι η χρήση της σωματικής τιμωρίας αυξάνει την πιθανότητα εμφάνισης αντικοινωνικής συμπεριφοράς εκ μέρους του ίδιου του παιδιού. Επίσης, ερευνητικά αποτελέσματα αποδεικνύουν ότι η συχνή υιοθέτησή της συνδέεται με αρνητικά επακόλουθα (π.χ. εμφάνιση ψυχολογικών διαταραχών, χαμηλή σχολική επίδοση, προβλήματα

κοινωνικοποίησης κ.α.) ενώ επισημαίνουν ότι αποτελεί σημαντικό παράγοντα κινδύνου για χρήση σωματικής βίας στην ενήλικη ζωή. Επιπλέον το σύνολο των ερευνητών συγκλίνουν στον αναποτελεσματικό της χαρακτήρα καθώς στην πλειοψηφία των περιπτώσεων οι ανήλικοι επαναλαμβάνουν την ανεπιθύμητη συμπεριφορά.

➤ Στους άνδρες

Η κοινωνία έχει διδαχθεί ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας είναι γυναίκες αλλά η πραγματικότητα είναι εντελώς διαφορετική. Σε έρευνα που έγινε στη χώρα μας για τη διετία 2006-2008, τα ποσοστά των ανδρών που εξετάστηκαν χωριστά και ανέφεραν ότι είχαν πέσει θύματα φυσικής βίας χωρίς οι ίδιοι να έχουν πρώτοι επιτεθεί (χαστούκι, κλωτσιά, γρατζουνίσματα, πέταγμα αντικειμένων, τραυματισμός κλπ.) από τις γυναίκες τους!! Οι άνδρες που πέφτουν θύματα κακοποίησης από τη σύντροφό τους βιώνουν θυμό (75%), συναισθηματική καταρράκωση (40%), κατάθλιψη και ταπείνωση (35%), τάση για εκδίκηση (25%), αίσθημα ότι είναι ευάλωτοι (23%), και φόβο ή ντροπή (15%). Οι συνέπειες είναι ακόμα πιο έντονες στους νεαρούς άντρες: η εμπειρία μιας πρώιμης βίαιης σχέσης στιγματίζει τις μετέπειτα αλληλεπιδράσεις τους με το 'ασθενές' φύλο και τους καθιστά πιο ευάλωτους σε μελλοντικά καταθλιπτικά επεισόδια και στην εμφάνιση ψυχοσωματικών συμπτωμάτων.

Μάλιστα η επικινδυνότητα αυξάνεται ανάλογα με την ένταση της βιωμένης βίας. Ο συνδυασμός των δύο (φυσικής και ψυχολογικής) μπορεί να αποτελέσει τροχοπέδη για την ομαλή κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη του άνδρα. Στην ψυχολογική βία που αντιμετωπίζουν οι διαζευγμένοι ή οι εν διαστάσει άνδρες περιλαμβάνεται και το σύνδρομο της γονικής αποξένωσης κατά το οποίο η γυναίκα στρέφει εναντίον του πατέρα το παιδί ή τα παιδιά τους. Στην έρευνα (Παπάνης Ε, Η αυτοεκτίμηση των παιδιών από χωρισμένους γονείς) διεφάνη ότι αυτό είναι ιδιαίτερα συχνό στις ελληνικές οικογένειες.

➤ Στις γυναίκες

Η βία κατά των γυναικών συμβαδίζει με τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία, ωστόσο παρατηρείται ως φαινόμενο και στις προοδευτικές κοινωνίες όπως π.χ. στις Σκανδιναβικές χώρες. Είναι μάλιστα διαταξική, καθώς εμφανίζεται σε όλα τα κοινωνικά και οικονομικά στρώματά. Το τίμημα που πληρώνουν άνθρωποι και κοινωνίες είναι τεράστιο.

Εκτός από τις πρωτογενείς επιπτώσεις της βίας, τους ποικίλους τραυματισμούς, που συχνά είναι σοβαροί και το θάνατο, υπάρχουν και δευτερογενείς σωματικές ή ψυχολογικές επιπτώσεις όπως:

- πονοκέφαλοι, άσθμα, γαστρεντερικές διαταραχές, χρόνιοι πόνοι, αϋπνίες, χρόνια κόπωση, πόνοι στα γεννητικά όργανα, στη λεκάνη και στην πλάτη που προκαλούνται από το στρες και την υπερένταση και
- άγχος, φόβος, δυσκολία στον ύπνο, εφιάλτες, αίσθηση αδυναμίας, απόγνωση, μειωμένη αυτοεκτίμηση, ενοχές, αναβίωση της βίας, οξείες συναισθηματικές αντιδράσεις.

Η βία, τέλος, αποδυναμώνει την κοινωνική θέση της γυναίκας, επηρεάζοντας αρνητικά βασικούς παράγοντες, όπως η εργασία και μπορεί να την κάνει ψυχολογικά ευάλωτη στην κατάθλιψη ή σε άλλες ψυχικές διαταραχές. Σταδιακά οδηγεί τη γυναίκα στη «θυματοποίηση».

1.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ - ΠΡΟΛΗΨΗ

Τρόποι αντιμετώπισης:

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού βασική προϋπόθεση είναι η κατανόηση των αιτιών που το δημιουργούν και, στη συνέχεια, η αναζήτηση των κατάλληλων λύσεων. Όμως, αυτό δε λέει τίποτα σε κάποιον που έχει υποστεί τη βία και αναζητεί απελπισμένα άμεσους τρόπους επίλυσης του προβλήματος.

➤ Από το άτομο

Το άτομο που έχει υποστεί βία από μέλη της οικογένειάς του μπορεί να κάνει τις ακόλουθες ενέργειες :

- Να πάει στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής του και να αναζητήσει τη βοήθεια της Αστυνομίας. Για το λόγο αυτό έχει εκδοθεί από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης ειδικό εγχειρίδιο, το οποίο έχει αποσταλεί σε όλα τα Αστυνομικά Τμήματα, ούτως ώστε το προσωπικό τους να γνωρίζει επακριβώς πώς μπορεί να βοηθήσει το κακοποιημένο άτομο.
- Να πάει (εφόσον έχει δεχθεί σωματική κακοποίηση) σε Δημόσιο Νοσοκομείο για να πάρει τις πρώτες βοήθειες ή σε ιατροδικαστική υπηρεσία για να πιστοποιηθεί η κακοποίηση. Στη συνέχεια, το άτομο (με τη βοήθεια των Αστυνομικών και Εισαγγελικών Αρχών) μπορεί να κινηθεί και σε νομικό επίπεδο.

- Να πάει στις εξειδικευμένες Κοινωνικές Υπηρεσίες που υπάρχουν και οι οποίες στελεχώνονται με προσωπικό ειδικευμένο στο χειρισμό περιστατικών οικογενειακής βίας, για τη λήψη συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης. Πολλοί ρωτούν αν υπάρχει οριστική λύση του προβλήματος και επαναφορά των μελών της οικογένειας σε υγιείς τρόπους συμπεριφοράς. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό έχει να κάνει με το βαθμό δέσμευσης των μελών της οικογένειας για ουσιαστική προσπάθεια, μέσα από την παρακολούθηση ενός προγράμματος οικογενειακής θεραπείας. Αν φοβάσαι να μιλήσεις γι' αυτό που σου συμβαίνει ή φοβάσαι να πας μόνος σου να το καταγγείλεις ή σε τρομάζει και μόνο το γεγονός ότι δράστες είναι οι γονείς σου, τότε βρες κάποιον συγγενή ή φίλο που εμπιστεύεσαι και ζήτα του να σε βοηθήσει σε αυτήν την κατάσταση (π.χ. με το να σε συνοδεύσει στο Αστυνομικό Τμήμα).

➤ **Από την πολιτεία: Μέτρα πρόληψης**

- Η εισήγηση προτάσεων και μέτρων πολιτικής και η διατύπωση των βασικών αρχών παρέμβασης της Πολιτείας για την αντιμετώπιση αυτού του κοινωνικού φαινομένου και την ευαισθητοποίηση των πολιτών.
- Ο συντονισμός δράσεων σε κεντρικό, περιφερειακό, τοπικό επίπεδο, για τη πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, βίας κατά συνοικούντων προσώπων
- Η αξιολόγηση των δράσεων και η συλλογή στατιστικών στοιχείων
- Η ανάθεση ερευνών στο ΚΕΘΙ και σε άλλα Ερευνητικά Πανεπιστημιακά Ιδρύματα.
- Ο συντονισμός της δημιουργίας δικτύου υποστηρικτικών δομών μετά από καταγραφή σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και της διαδικασίας πιστοποίησης, με βάση κριτήρια που θα προτείνει η Διαρκής Επιτροπή.
- Η διάγνωση των αναγκών σε εκπαίδευση-κατάρτιση επαγγελματιών του χώρου και ο συντονισμός της δημιουργίας ομάδας εκπαιδευτών υψηλού επιπέδου σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης.(ΕΚΔΔ)
- Η σύνταξη Ετήσιας Έκθεσης, η οποία θα περιλαμβάνει τις εξελίξεις για τη πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και της βίας κατά συνοικούντων
- Ενίσχυση του έργου της Αστυνομίας για τη πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων. Η Ομάδα Εργασίας αξιολόγησε θετικά την έκδοση εγκυκλίου με αντικείμενο την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας (Μάιος 2005), με σκοπό τη διατύπωση κατευθυντήριων οδηγιών προς τους αστυνομικούς για τον ενδεδειγμένο χειρισμό των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας και προτείνει τον εμπλουτισμό της.
- Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη πρόληψη και καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας.
- Η πρόληψη της βίας από τη πρωτοβάθμια εκπαίδευση, με αναμόρφωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του δημοτικού σχολείου, τη μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών.

- Η πρόληψη της βίας μέσω του αποτελεσματικού ελέγχου των διαφημίσεων που προβάλλουν τα Μ.Μ.Ε. Ενημέρωση γυναικών, θυμάτων για τα δικαιώματά τους, τις υποστηρικτικές δομές που λειτουργούν.
- Τα μέτρα πρόληψης ή θεραπείας να μην είναι εξειδικευμένα στο τομέα της ενδοοικογενειακής βίας, δημιουργώντας ή εντείνοντας την περιθωριοποίηση ή τον στιγματισμό τους, αλλά να εντάσσονται σε γενικές πολιτικές πρόληψης και στήριξης ειδικών κοινωνικών ομάδων ή και της οικογένειας ευρύτερα, ως βασικός άξονας της κοινωνικής πολιτικής.
- Για τη στήριξη ειδικότερα των κακοποιημένων γυναικών προτείνεται ως συνοδευτικό μέτρο η συμμετοχή τους ως διακριτής ομάδας δικαιούχων σε προγράμματα του ΟΑΕΔ που απευθύνονται σε ειδικές κοινωνικές κατηγορίες.

1.6 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.

Ο νόμος που αφορά την ενδοοικογενειακή βία απαγορεύει την οποιαδήποτε πράξη βίας μεταξύ των μελών μιας οικογένειας. Τιμωρεί το βιασμό μέσα στο γάμο, τη σωματική ή διανοητική βλάβη, τις απειλές που προκαλούν τρόμο ή ανησυχία ή απομόνωση του θύματος ή προσβολή της αξιοπρέπειάς του. Συνήθως σε βάρος του δράστη εφαρμόζεται αυτόφωρη διαδικασία. Συνεπώς ο νόμος μας καλύπτει. Κυρίως όμως χρειάζεται εμείς να συνειδητοποιήσουμε ότι δεν αξίζουμε να δεχόμαστε την οποιαδήποτε μορφή βίας ή να τη δίνουμε αντίστοιχα. Ο φόβος είναι ένας ανασταλτικός παράγοντας που μπορεί να κάνει ώστε να περάσει ολόκληρη η ζωή μας υπομένοντας και ζώντας καθημερινά δυστυχημένα. Το θάρρος και η ελπίδα είναι οι βασικοί οδηγοί των ανθρώπων-θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας. Συνήθως αυτό που αντιμετωπίζουμε όταν παίρνουμε την απόφαση να υπερασπιστούμε τα δικαιώματά μας και να διαφυλάξουμε την αξιοπρέπειά μας είναι πολύ πιο εύκολο από αυτό που φανταζόμαστε ότι θα είναι.

1.7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η ενδοοικογενειακή βία θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σε κοινωνικό πλαίσιο όσον αφορά αξίες και στερεότυπα που υπάρχουν. Η ουσιαστική παιδεία και κοινωνική δικαιοσύνη είναι τα βασικά και απαραίτητα στοιχεία που χρειάζονται για τη μείωση αν όχι εξάλειψη της επιθετικότητας καθώς και της βίας. Όσο περισσότερο μορφώνονται οι άνθρωποι και καλλιεργούνται εσωτερικά όπως επίσης όσο πιο καλά οργανωμένο σύστημα δικαιοσύνης υπάρχει τόσο πιο πολύ θα ελέγχονται καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας που βιάζουν ουσιαστικά την ίδια την κοινωνία. Ωστόσο είναι πολύ βασικό για όσους είναι θύματα βίας μέσα στην ίδια τους την οικογένεια να μπορούν να προστατεύσουν τον εαυτό τους καθώς και τα ανήλικα ή μη μέλη της οικογένειας. Είναι απαραίτητο να έχουμε έναν κύκλο συγγενών, φίλων, γειτόνων κ.λπ. που να είναι πρόθυμοι να μας βοηθήσουν παρέχοντάς μας βασικά αγαθά όπως στέγη, τροφή, χρήματα κ.λπ. στην περίπτωση που χρειαστούμε. Είναι επίσης βασικό να έχουμε σκεφτεί την κάθε μας κίνηση στην περίπτωση που

χρειαστεί να εγκαταλείψουμε τη στέγη μας. Να απευθυνόμαστε στην αστυνομία και σε κάποιο νοσοκομείο όταν είμαστε δέκτες σωματικής ή σεξουαλικής βίας. Ο δικηγόρος είναι ένας απαραίτητος επαγγελματίας στη συγκεκριμένη περίπτωση. Επίσης υπάρχουν τηλεφωνικές γραμμές με εξειδικευμένους ανθρώπους που βοηθούν θύματα βίας. Αντίστοιχα λειτουργούν σταθμοί δημοτικοί και μη με εξειδικευμένους επιστήμονες όπως ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς που στηρίζουν τέτοιες περιπτώσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ

2.1 ΕΝΝΟΙΑ

Ενδοσχολική βία είναι «κατάσταση κατά την οποία ασκείται εσκεμμένη, απρόκλητη, συστηματική & επαναλαμβανόμενη βία & επιθετική συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή, καταδυνάστευση & πρόκληση σωματικού & ψυχικού πόνου σε μαθητές από συμμαθητές τους εντός & εκτός σχολείου».

2.2 ΑΙΤΙΕΣ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ- ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που μπορεί να συμβάλλουν ώστε ένα παιδί να εκδηλώνει επιθετικές και βίαιες συμπεριφορές. Η εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών είναι σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα πολυποίκιλων εμπειριών και ερεθισμάτων στα οποία έχει εκτεθεί το παιδί που εκφοβίζει κατά τη διάρκεια της αναπτυξιακής του πορείας. Τα παιδιά που εκφοβίζουν μπορεί σε άλλο χώρο ή χρόνο να ήταν ή και να είναι ακόμα και τώρα αποδέκτες εκφοβιστικών και βίαιων συμπεριφορών.

Οι μαθητές συχνά εκφοβίζουν για να νιώσουν ανώτεροι από τους άλλους καθώς αντλούν ισχύ και δύναμη από τη συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς. Επίσης, μέσα από την εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών μπορεί να στοχεύουν στο να τραβήξουν την προσοχή, να τύχουν αποδοχής και να γίνουν περισσότερο δημοφιλείς από ότι ήταν στο παρελθόν. Στην πραγματικότητα, όμως, δεν γίνονται περισσότερο δημοφιλείς, αλλά αντίθετα η πλειοψηφία της μαθητικής κοινότητας τους φοβάται και προσπαθεί να τους αποφύγει. Ακόμα, οι μαθητές που εκφοβίζουν σε αρκετές περιπτώσεις είναι δυστυχημένοι και προσπαθούν να μεταφέρουν το έλλειμμα χαράς που νιώθουν στους άλλους. Ένα άλλο στοιχείο που συνδέεται με την εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών είναι και τα συναισθήματα ζήλιας που μπορεί να νιώθει το παιδί που εκφοβίζει για τον αποδέκτη της εκφοβιστικής συμπεριφοράς. Οι μαθητές που εκφοβίζουν στοχεύουν στη "διαφορετικότητα" του άλλου για να τον κάνουν να νιώσει άσχημα για τον εαυτό του και να τον απαξιώσουν.

Η ενδοσχολική βία αυξάνεται όλο και περισσότερο στις μέρες μας.

Τα βασικότερα αίτια είναι:

- Οικογενειακοί παράμετροι: έλλειψη φροντίδας, ενθάρρυνσης, υποστήριξης παιδιών μέσα στην οικογένεια, έλλειψη ισορροπημένης σχέσης & συγκρούσεις μεταξύ των γονέων, παραμέληση ή κακοποίηση παιδιών από γονείς.
- Εφηβεία (αντιδράσεις ευσυγκινησία, εναντίωση προς κάθε μορφή εξουσίας, έλλειψη αυτοπεποίθησης ή αίσθημα παντοδυναμίας).
- Έλλειψη ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης & άγνοια των ενηλίκων (εκπαιδευτικών, γονέων), όσον αφορά την διαχείριση κρίσεων επιθετικότητας.
- Έλλειψη συμμετοχής σε σχολικές δραστηριότητες & εξωσχολικές δραστηριότητες που βοηθούν στην εκτόνωση άγχους
- το ψυχολογικό προφίλ του θύτη
- το ψυχολογικό κλίμα του σχολείου

- η προβολή βίας από τα Μ.Μ.Ε. και
- τα κοινωνικά προβλήματα.

2.3 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

- **Η ενδοσχολική βία** τα τελευταία χρόνια όχι μόνο συνεχίζει να υφίσταται αλλά έχει αυξηθεί σημαντικά. Υπάρχουν παιδιά που βιώνουν καθημερινά διάφορες μορφές βίας (λεκτική, σωματική, ψυχολογική) από συμμαθητές τους που νομίζουν ότι μ' αυτόν τον τρόπο δείχνουν τη δύναμή τους. Δυστυχώς, τα αποτελέσματα αυτών των πρακτικών μπορεί να είναι η δημιουργία ψυχολογικών προβλημάτων στα θύματα, όπως εσωστρέφεια και κατάθλιψη. Ας δούμε σε ποιες κατηγορίες χωρίζεται η ενδοσχολική βία.
- **Λεκτική βία**: Η λεκτική βία μπορεί να ξεκινήσει από μία βρισιά και να επεκταθεί με έναν καυγά. Λεκτική βία έχουμε όταν κάποιος ειρωνευτεί, κακολογήσει, προσβάλλει ή κατηγορήσει κάποιον χωρίς λόγο. Συνήθως ασκείται σε φαινομενικά αδύναμους μαθητές που μερικές φορές απειλούνται με ξυλοδαρμό αν δεν δώσουν χρήματα που τους ζητούν ή αν δεν κάνουν αυτό που προσπαθούν να τους επιβάλλουν.
- **Ρατσιστική βία**: Μπορεί να εμφανιστεί σε συνδυασμό με την λεκτική βία και παρουσιάζεται όταν αρχίζουν να γίνονται διάφορες διακρίσεις και σχόλια σχετικά με την καταγωγή, τη γλώσσα και το χρώμα του δέρματος. Πολλές φορές τα σχόλια απευθύνονται σε μαθητές με πνευματική ή σωματική αναπηρία. Σ' αυτήν την περίπτωση, μπορεί να προκληθεί η απομόνωση αυτού του παιδιού από τους γύρω του και να νιώσει την αποξένωση και την απόρριψη.
- **Σωματική βία**: Οι μαθητές μέσα στο σχολικό περιβάλλον αποφεύγουν συνήθως την άσκηση της σωματικής βίας εκτός κι αν συμβεί όταν δεν πέσει στην αντίληψη κάποιου καθηγητή. Ένα σπρώξιμο ή μια χειρονομία είναι αρκετή για να αρχίσει ένας ξυλοδαρμός που κάποιες φορές καταλήγει σε δυσάρεστα αποτελέσματα όπως ένας σοβαρός τραυματισμός. Τα άτομα που την ασκούν θεωρούν τον εαυτό τους «νταή» και «μάγκα».
- **Ηλεκτρονική βία**: Συνήθως πρωταγωνιστικό ρόλο παίζουν τα απειλητικά μηνύματα στο κινητό ή στο διαδίκτυο. Οι διάδοση φωτογραφικού υλικού ή βίντεο χωρίς τη θέληση αυτού που εικονίζεται παραβιάζει τα ατομικά του δικαιώματα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το διαδίκτυο να μετατρέπεται σε έναν εφιάλτη γι' αυτό το παιδί και να νιώθει την προσωπική του ζωή να κινδυνεύει.
- **Σεξουαλική βία**: Ασκείται κυρίως στα κορίτσια που θεωρούνται πιο αδύναμα σε σύγκριση με τα αγόρια. Και αυτή με τη σειρά της μπορεί είτε να περιοριστεί από μια μικρή παρενόχληση, είτε να φτάσει σε μια κατάσταση πολύ δυσάρεστη η οποία μπορεί να φέρει επιπτώσεις τόσο στην σωματική όσο και στην ψυχολογική ακεραιότητα του κοριτσιού.
- **Ψυχολογική βία**: Τέλος η ψυχολογική βία είναι ένας συνδυασμός όλων των ειδών εκφοβισμού, γιατί μπορεί να προκαλέσει την εσωστρέφεια και την απομάκρυνση

του παιδιού από όλους όσους βρίσκονται γύρω του και θέλουν να το βοηθήσουν, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβλήματα υγείας όπως η κατάθλιψη και να μην μπορεί να εκφράσει τα συναισθήματά του σε κανέναν.

Για να μπορέσει να βελτιωθεί λοιπόν αυτή η κατάσταση και να καταφέρουμε να εξαφανίσουμε σιγά-σιγά όλους αυτούς τους εκφοβισμούς (διαδεδομένοι και ως **«bullying»**) απ' τα σχολεία, θα πρέπει να μην χρησιμοποιούμε κανένα είδος βίας προς τους άλλους. Ακόμα, όταν παρουσιάζεται κάποιο γεγονός μπροστά μας, καλό θα ήταν αντί να μείνουμε παρατηρητές και να δώσουμε θάρρος, να παρεμβαίνουμε ή να το αναφέρουμε σε κάποιον καθηγητή. Με αυτόν τον τρόπο μπορούμε να βοηθήσουμε για ένα καλύτερο σχολείο και ακόμα για την εξασφάλιση της δικής μας προστασίας.

morfesvias#sthash.fp

83AgoA.dpuf

2.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

➤ Συνέπειες στους θύτες:

Όσον αφορά τους θύτες, επηρεάζονται αρνητικά όχι μόνο επειδή ασκούν βία, αλλά κι επειδή πιθανόν να έχουν δεχθεί οι ίδιοι παρόμοιες καταστάσεις στο παρελθόν ή στο παρόν. Συγκεκριμένα: i) Τα άτομα που ασκούν σχολικό εκφοβισμό πιθανόν να παρουσιάσουν απροσδόκητη μαθησιακή πτώση που αποτυπώνεται με βαθμούς που πέφτουν. Η επίπτωση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι δεν διαθέτουν χρόνο για να αφοσιωθούν στα μαθήματά τους, καθώς έχουν πιθανόν μπλέξει με ακατάλληλες παρέες και το μόνο που σκέφτονται και επιδιώκουν είναι να ασκήσουν βία. το φαινόμενο της ενδοσχολικής βίας 17 ii) Επιπρόσθετα, καταφεύγουν πολλές φορές στο αλκοόλ και τα ναρκωτικά διότι είναι ο μόνος τρόπος για να ξεχάσουν, εφόσον θα πρέπει να αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα και για αυτό να συμπεριφέρονται βίαια κι απάνθρωπα. iii) Επιπλέον, έχουν φτωχές φιλικές σχέσεις εξαιτίας της ανάρμοστης συμπεριφοράς και επιθετικότητάς τους. Συχνά, οι περισσότεροι ή τους φοβούνται ή τους απεχθάνονται, κι έτσι έχουν πολύ λίγες φιλικές σχέσεις οι οποίες είναι μόνο με άτομα επίσης επιθετικά και χωρίς διαγωγή. iv) Μία ακόμη επίπτωση της ενδοσχολικής βίας στους θύτες είναι το γεγονός ότι αποκτούν υψηλή αυτοεκτίμηση και έτσι ασκούν όλο και πιο συχνά βία πιστεύοντας πως θα γίνουν δημοφιλέστεροι και θα ανέβουν στα μάτια των συμμαθητών και φίλων τους. v) Επίσης οι θύτες πολλές φορές χωρίς να το καταλαβαίνουν και νομίζοντας ότι πράττουν σωστά, γίνονται επιθετικοί προς την ίδια τους την οικογένεια, με αποτέλεσμα να πληγώνονται γιατί στεναχωρούν τους γονείς τους και τον οικογενειακό τους περίγυρο. Αξιοσημείωτη συνέπεια άσκησης βίας είναι το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι στο μέλλον θα μετανιώσουν για αυτές τους τις πράξεις και πιθανόν η μετάνοια αυτή να έχει αντίκτυπο στο κοινωνικό τους περιβάλλον. Έτσι, ίσως να εμποδίσουν την δημιουργία εποικοδομητικών σχέσεων και την ανάπτυξη και διατήρηση μιας ομαλής κοινωνικής ζωής.

➤ Συνέπειες στα θύματα:

Οι μαθητές/τριες που βιώνουν πιο άμεσα τις οδυνηρές συνέπειες της ενδοσχολικής βίας είναι αναμφίβολα τα θύματα που εμφανίζουν σημάδια, τα οποία αν παρατηρηθούν εγκαίρως, θα βοηθήσουν στη γρήγορη επίλυση του προβλήματος. Σημάδια εμφανίζονται τόσο στο σώμα όσο και στη συμπεριφορά του. Το παιδί μπορεί να παρουσιάσει εμφανή έλλειψη διάθεσης να πάει σχολείο. Αυτό μπορεί να το οδηγήσει στο να επικαλεστεί αδιαθεσία στους γονείς του για να μην πάει. Ως αποτέλεσμα, θα κάνει πολλές απουσίες και αυτό θα οδηγήσει σε πτώση της βαθμολογίας του αφού θα χάνει αρκετές ώρες διδασκαλίας. Όταν αποφασίσει να πάει σχολείο, προσπαθεί να καθυστερήσει, όσο γίνεται, να φτάσει ώστε να αποφύγει το πρωινό διάλειμμα. Στο δρόμο για το σχολείο, ή φεύγοντας από αυτό, τείνει να αλλάζει το καθιερωμένο δρομολόγιό του και να κοιτάζει πάντα πίσω για να σιγουρευτεί ότι δεν το ακολουθεί κανείς. Στο σχολείο, κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων, προσπαθεί να μη βγαίνει από την τάξη. Αν του απαγορεύσουν την παραμονή σε αυτή, κινείται κοντά στα γραφεία των καθηγητών επειδή πιστεύει ότι κανένας δεν θα καταφέρει να το πειράξει εκεί.

Επίσης, αρνείται να πάρει μέρος σε σχολικές παραστάσεις μη θέλοντας να εκτεθεί σε άτομα που τον ξυλοκόπησαν. Στο σπίτι, ο μαθητής-θύμα γυρνάει συχνά με μελανιές ή

σκισμένα ρούχα χωρίς να θέλει να εξηγήσει στους γονείς του τι συνέβη. Το μεσημέρι, στο τραπέζι του φαγητού, αποφεύγει να απαντήσει στην ερώτηση αν πέρασε καλά τη μέρα του στο σχολείο. Επίσης, μπορεί να παρουσιάσει ανορεξία, αφού σκέφτεται τι του συνέβη στο σχολείο ή, ακόμα χειρότερα, το τι πρόκειται να του συμβεί. Υπάρχει η πιθανότητα να μην έχει διάθεση να πάει βόλτα με συμμαθητές. Αντιθέτως, θα δείχνει ανεξήγητη επιθυμία να μένει σπίτι και να μην πολυβγαίνει. Εξίσου μεγάλο είναι το πρόβλημα του ύπνου του. Υποφέρει από αϋπνίες σκεπτόμενος όλα τα γεγονότα που έχουν προηγηθεί ή έχει εφιάλτες. Τέλος, μπορούμε να καταλάβουμε αν ένα παιδί είναι δέκτης βίας από τη στάση του σώματός του. Έχει, σχεδόν πάντα, σφιγμένους τους ώμους. Επίσης, καμπουριάζει όσο γίνεται περισσότερο καλύπτοντας διακριτικά το κεφάλι του επειδή φοβάται για τυχόν αντικείμενα που μπορεί κάποιοι "νταήδες" να του πετάξουν κάνοντάς το να νιώσει άβολα.

2.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ - ΠΡΟΛΗΨΗ

Η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων αυτών οφείλεται κυρίως στην υιοθέτηση της Κοινωνικής-Οικολογικής προσέγγισης, μιας ολιστικής προσέγγισης, που στοχεύει στην αλλαγή του κλίματος του σχολείου, ώστε να μην αναπαράγει τη βία. Στα πλαίσια της ολιστικής προσέγγισης οι παρεμβάσεις αφορούν όλους: το σχολείο, την τάξη, τον εκπαιδευτικό, τους μαθητές, τους γονείς τους και ολόκληρη την τοπική κοινωνία.

Κάποιες αποτελεσματικές πρακτικές, σε επίπεδο σχολείου και τάξης, για εφαρμογή μιας στρατηγικής ενάντια στη βία, είναι:

Σε επίπεδο σχολείου:

- σύνταξη Σχολικής Επιτροπής ενάντια στον εκφοβισμό & την ενδοσχολική βία
- σύνταξη Διακήρυξης του σχολείου ενάντια στη βία: δικαιώματα-υποχρεώσεις-καθήκοντα για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας
- αύξηση της επίβλεψης του σχολικού χώρου
- ευαισθητοποίηση και συνεργασία με τους γονείς, προκειμένου να σταματήσει ο κύκλος αναπαραγωγής και ενθάρρυνσης της ενδοσχολικής βίας

Σε επίπεδο τάξης:

- συζήτηση στην τάξη για τον ορισμό & τις μορφές της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού
- συζήτηση για τις επιπτώσεις του εκφοβισμού
- ενημέρωση σχετικά με το γιατί η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός δεν είναι αποδεκτά από το σχολείο
- τρόποι & προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση από τους μαθητές: σύνταξη των κανόνων της τάξης ενάντια στη βία
- παροχή βοήθειας από μαθητές σε άλλους, για την επίλυση των συγκρούσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εκφοβισμό
- προαγωγή των συνεργατικών αλληλεπιδράσεων

- παροχή ευκαιριών για θετική έκφραση της επιθετικότητας (π.χ. μέσω των αθλημάτων)

Άμεσες Δράσεις:

Διευθυντής:

- Καταγράψτε το περιστατικό, δίνοντας πληροφορίες για το πού και πότε συνέβη το περιστατικό, για το ποιοι συμμετείχαν, ποιοι παρατηρούσαν, τι μορφή εκφοβισμού ασκήθηκε και περιγράφοντας το τι ακριβώς έγινε.
- Διατηρείστε αρχείο καταγραφής των περιστατικών, ώστε να μπορούν να έχουν εύκολη πρόσβαση σε αυτό και τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη
- Προσδιορίστε αν πρόκειται για επαναλαμβανόμενη συμπεριφορά παραβίασης των κανόνων ενάντια στη βία
- Αν πρόκειται για επαναλαμβανόμενη εκφοβιστική συμπεριφορά, επικοινωνήστε με τους γονείς του παιδιού τηλεφωνικά και κανονίστε μια συνάντηση για να συζητήσετε
- Καθορίστε τις συνέπειες για το παιδί που εκφοβίζει, ύστερα από τη συζήτηση με τους γονείς, το παιδί που εκφοβίζει, τα παιδιά-υποστηρικτές του παιδιού που εκφοβίζει, και τη Σχολική Επιτροπή
- Σχεδιάστε τον τρόπο παρακολούθησης του προβλήματος ώστε να έχετε εποπτεία της εξέλιξης της κατάστασης

Εκπαιδευτικοί:

- Μιλήστε στο παιδί που εκφοβίζεται και ακούστε με προσοχή και σοβαρότητα αυτά που έχει να σας πει. Διαβεβαιώστε το παιδί ότι θα ανταποκριθείτε άμεσα για να το προστατεύσετε και ότι είστε διαθέσιμος να παράσχετε κάθε δυνατή βοήθεια. Πείτε στο παιδί, να σας κρατά ενήμερο σχετικά με οποιαδήποτε εξέλιξη
- Συζητήστε με τους γονείς του παιδιού, εκφράστε τις ανησυχίες σας και δείξτε ότι είστε αποφασισμένος να αναλάβετε δράση
- Εξακριβώστε ποιο παιδί είναι αυτό που εκφοβίζεται ή αυτό που εκφοβίζει
- Εξακριβώστε αν υπάρχει ομάδα παιδιών η οποία ενθαρρύνει ή/και υποστηρίζει το παιδί που εκφοβίζει
- Οδηγήστε το παιδί που εκφοβίζει στο γραφείο του Διευθυντή και συζητήστε σοβαρά μαζί του για το περιστατικό
- Υποστηρίξτε το παιδί που εκφοβίζεται σε συνεργασία με τον Διευθυντή

Συμμαθητές μέσα στην τάξη:

- Προσδιορίστε ποιοι συμμαθητές σας ήταν παρόντες στο περιστατικό εκφοβισμού
- Ξεκαθαρίστε αν συμμετείχαν ως ουδέτεροι παρατηρητές ή αν ενθάρρυναν το παιδί που εκφοβίζει

- Συζητήστε μαζί τους για το ποια θα ήταν η κατάλληλη συμπεριφορά σε μια τέτοια περίπτωση (π.χ. να μιλήσουν σε κάποιον ενήλικα για να βοηθήσει) και για το ποιες ευθύνες έχουν όταν παρατηρούν να συμβαίνει περιστατικό εκφοβισμού
- Συζητήστε σχετικά με το τι θα μπορούσαν να είχαν κάνει για να αποφευχθεί ο εκφοβισμός και να εξασφαλίσουν ένα ασφαλές περιβάλλον τόσο για τους ίδιους όσο και για τους συμμαθητές τους

Κάποια μοντέλα συνομηλίκων, που αποτελούν στρατηγικές αντιμετώπισης των περιστατικών εκφοβισμού από μαθητές προς μαθητές στο πλαίσιο του σχολείου, είναι επιγραμματικά:

- Η προσέγγιση που δεν εστιάζει στο φταίξιμο
- Προσεγγίσεις υποστήριξης μεταξύ των συνομηλίκων
- Το μοντέλο του «συνομηλικού πρότυπο»
- Το μοντέλο της «συμβουλευτικής μεταξύ συνομηλίκων»
- Το μοντέλο της «Διαμεσολάβησης»

Γονείς παιδιού που εκφοβίζεται:

- Συνεργαστείτε στενά με το σχολείο για να πληροφορηθείτε για την έκταση και τη σοβαρότητα του περιστατικού καθώς και για τους τρόπους αντιμετώπισής του
- Παρέχετε στο παιδί σας υποστήριξη και ασφάλεια, χωρίς να το κατακρίνετε
- Ακούστε προσεκτικά τι έχει να σας πει το παιδί σας για τα συναισθήματά του και για τις ανάγκες του
- Παρακολουθείτε την εξέλιξη της κατάστασης αλλά και την υγεία του παιδιού σας
- Αν το παιδί σας παραπονιέται για μεγάλο χρονικό διάστημα ότι έχει σωματικούς πόνους, αν παρατηρείτε ότι έχει δυσκολίες στον ύπνο ή αν αρνείται επίμονα να πάει στο σχολείο, επισκεφτείτε έναν ειδικό ψυχικής υγείας για παιδιά.

Γονείς παιδιού που εκφοβίζει:

- Συζητήστε με τον Διευθυντή του σχολείου για το περιστατικό εκφοβισμού που προκλήθηκε από το παιδί σας
- Συνεργαστείτε με το σχολείο, για την αντιμετώπιση του προβλήματος του παιδιού σας σχετικά με τη βία
- Συνεργαστείτε με τον Διευθυντή και τον δάσκαλο του παιδιού σας για την εφαρμογή των κανόνων, των συνεπειών και την πρόληψη τέτοιων συμπεριφορών
- Παρακολουθήστε την εξέλιξη της κατάστασης και συνεργαστείτε στενά με το σχολείο. Παρατηρήστε αν το παιδί σας εμπλέκεται συχνά σε καβγάδες ή εκδηλώνει εκφοβιστική συμπεριφορά και με τα παιδιά της γειτονιάς ή και με εσάς στο σπίτι. Μιλήστε γι' αυτά στο Διευθυντή και το δάσκαλο της τάξης και συνεργαστείτε μαζί τους για να πάρετε βοήθεια

Όλα τα παραπάνω αποτελούν κάποιες άμεσες δράσεις σε επίπεδο πρόληψης και αντιμετώπισης στις οποίες μπορεί να προβεί το σχολείο, από μόνες τους όμως δε μπορούν

να δώσουν λύση στο πρόβλημα του εκφοβισμού και της βίας στο σχολείο.

Χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης, στο οποίο να συμμετέχει το σύνολο της σχολικής κοινότητας αλλά και ευρύτεροι κοινωνικοί φορείς, προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου.

2.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κάθε μέλος της σχολικής κοινότητας έχει ρόλο και ευθύνη για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Ο βαθμός εμπλοκής κάθε μέλους, σχετίζεται τόσο με την ιδιότητά του, όσο και με τη σοβαρότητα, τη συχνότητα και την ένταση του περιστατικού εκφοβισμού. Άλλος είναι ο ρόλος και η ευθύνη του διευθυντή του σχολείου, άλλος του δασκάλου, άλλος των συμμαθητών, άλλος των γονιών.

Ωστόσο, θα πρέπει όλοι να συνεργαστούν σε ένα πλαίσιο παράλληλων δράσεων, διότι, αφού η αιτιολογία του εκφοβισμού είναι πολυπαραγοντική και η αντιμετώπισή του θα πρέπει να είναι πολυεπίπεδη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΒΙΑ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο αθλητισμός είναι ο χώρος της ευγενούς άμιλλας στον οποίο ο αθλητής γυμνάζει το σώμα, το μυαλό και καλλιεργεί τις δεξιότητές του σε διάφορα αθλήματα. Δεν έχει σχέση με την τυφλή βία, το έγκλημα και την άνομη συμπεριφορά και είναι δραστηριότητα η οποία προσδιορίζεται με τους κανόνες που θέτει το κοινωνικό σύνολο. Στις μέρες μας ο όρος αυτός έχει διαφοροποιηθεί λόγω των φαινομένων της βίας. Τα φαινόμενα βίας στον αθλητισμό δεν είναι κάτι καινούριο, ούτε στη χώρα μας ούτε στον υπόλοιπο κόσμο. Πολλές φορές παρατηρούμε συγκρούσεις και συμπλοκές τόσο ανάμεσα στους οπαδούς των ομάδων όσο και στους παίκτες, επιφέροντας συχνά τραγικές συνέπειες όχι μόνο στο άτομο αλλά και στην κοινωνία. Η βία στα γήπεδα είναι ένα πολυσύνθετο φαινόμενο, τόσο ως προς τις αιτίες που την παράγουν, όσο και ως προς τις μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται. Για το λόγο αυτό η αντιμετώπισή της απαιτεί συνδυασμένη στόχευση και συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων: της κοινωνίας, της πολιτείας, της αθλητικής οικογένειας.

3.2 ΕΝΝΟΙΑ

Ως **χουλιγκανισμός** αναφέρεται η ανάρμοστη και βίαιη συμπεριφορά οπαδών αθλητικών ομάδων που οδηγεί στη διατάραξη της τάξης. Εκφάνσεις χουλιγκανισμού συνήθως θεωρούνται πράξεις όπως η υβριστική συμπεριφορά σε γήπεδα κατά τη διάρκεια αγώνων πολλές φορές με ρατσιστική διάθεση, η επιθετική συμπεριφορά σε αυτούς τους χώρους, οι εισβολές οπαδών στον αγωνιστικό χώρο πολλές φορές με βίαιες διαθέσεις, οι ομαδικές συγκρούσεις οπαδών εντός και εκτός γηπέδων καθώς και δολοφονίες που γίνονται μεταξύ οπαδών που τάσσονται υπέρ διαφορετικών ομάδων.

Ο όρος χρησιμοποιείται πολύ συχνά για να περιγράψει την συμπεριφορά των οπαδών σε αγώνες ποδοσφαίρου. Με αυτόν τον τρόπο δηλώνονται βανδαλισμοί και ομαδικές συγκρούσεις που λαμβάνουν χώρα πριν, κατά τη διάρκεια, ή μετά από έναν ποδοσφαιρικό αγώνα, αλλά δεν είναι λίγες οι φορές που προκαθορισμένες συγκρούσεις μεταξύ οπαδών γίνονται ανεξάρτητα από τους αγώνες ή με αφορμές αγώνες άλλων αθλημάτων.

3.3 ΑΙΤΙΑ ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΙΣΜΟΥ

- Η εμπορευματοποίηση και τα αρνητικά της παρεπόμενα. Οι οικονομικά ισχυροί παράγοντες χρησιμοποιούν τους αθλητικούς συλλόγους ως εταιρίες οικονομικής φύσης. Έτσι οπαδοποιούν τους φιλάθλους που λειτουργούν ως αιχμή του δόρατος των επιδιώξεων τους. Επίσης ελέγχουν μέρος του αθλητικού τύπου που προκαλεί το φανατισμό.
- Η αποξένωση, το άγχος οι δυσμενείς κοινωνικές συνθήκες της εποχής ασκούν επιρροή στον ψυχισμό του ανθρώπου που επιζητεί την εκτόνωσή του και μέσα στους αθλητικούς χώρους.
- Η κρίση της οικογένειας και του σχολείου με αποτέλεσμα τα άτομα να μη λαμβάνουν ανθρωπιστική παιδεία , σφαιρική μόρφωση , για να αμύνονται σε φαινόμενα συρμού όπως ο χουλιγκανισμός.
- Αρνητικά πρότυπα από τα μέσα ενημέρωσης , για να αμύνονται σε φαινόμενα συρμού όπως ο χουλιγκανισμός.
- Αρνητικά πρότυπα από τα μέσα ενημέρωσης , που ενισχύουν το φανατισμό και την επιθετικότητα. ηρωποίηση χουλιγκανισμού, υπερβολή σκηνών βίας.
- Αστικοποίηση , κρίση σχέσεων ,απεγνωσμένη αναζήτηση επικοινωνίας στην «ομάδα» εύκολη λοιπόν η μαζοποίηση και η οχλοποίηση.
- Σοβαρά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα , ανεργία, αναξιοκρατικά φαινόμενα, ανεπαρκής πρόνοια, αποκαρδιώνουν τους πολίτες και κυρίως τους νέους, οδηγώντας τους στην αντίδραση και τις αντικοινωνικές εκδηλώσεις.
- Η κρίση αξιών, η κατάρρευση προτύπων, η ηθική χαλάρωση.
- Η κυριαρχία του υλιστικού, καταναλωτικού πνεύματος , η θεοποίηση του χρήματος, η επικράτηση συμφερόντων και σκοπιμοτήτων. Οι χούλιγκανς αντιδρούν σε μια τέτοια κοινωνία.
- Η ομάδα λειτουργεί στη συνείδηση του νέου ως σύμβολο , υποκατάστατο ιδεολογίας. Αυτή η ιδεολογική στράτευση του νέου ενισχύει την οπαδοποίηση και το φανατισμό του.

3.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΧΟΥΛΙΓΚΑΝΙΣΜΟΥ

Στην κοινωνία και στην οικονομία

Με τη γηπεδική βία καταστρέφονται ιδιοκτησίες (π.χ. γήπεδα, προπονητικά κέντρα, γραφεία κτλ.) Έτσι, οι σύλλογοι και οι ομοσπονδίες αναγκάζονται να διαθέσουν μεγάλα ποσά για την επιδιόρθωση των ζημιών. Οι οπαδοί των ομάδων πολύ συχνά τιμωρούνται από τις ομοσπονδίες και δεν μπορούν να παρευρεθούν στο γήπεδο για να δουν την ομάδα τους σε ορισμένους αγώνες. Έτσι, ακόμα και οπαδοί που δεν προκαλούν εντάσεις και ζημιές, δεν μπορούν να δουν την ομάδα τους, όταν δεν φταίνε αυτοί, αλλά οι ανεγκέφαλοι οπαδοί που υπάρχουν. Με σοβαρά

επεισόδια, μπορούν να προκληθούν διάφοροι τραυματισμοί, ακόμα και θάνατοι, παικτών, προπονητών, φιλάθλων κτλ. Όλα αυτά τα γεγονότα αποτρέπουν πολλούς φιλάθλους απ' το να πηγαίνουν στα γήπεδα με αποτέλεσμα να βλέπουμε γήπεδα με λίγο κόσμο, το οποίο γεγονός είναι κακό θέαμα και δυσφημίζει το ποδόσφαιρο. Επίσης είναι επικίνδυνο να πηγαίνουν παιδιά στα γήπεδα. Όλα αυτά είναι συνέπειες της βίας στα γήπεδα, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα.

Συνέπειες στο άτομο

Ο χουλιγκανισμός έχει ολέθριες επιπτώσεις στο άτομο της κάθε κοινωνίας. Αρχικά διακυβεύεται η προσωπική ασφάλεια των πολιτών καθώς συχνά πυκνά παρατηρούμε θύματα μετά από συγκρούσεις φανατισμένων οπαδών. Επιπλέον καταρρακώνεται η αξιοπρέπεια των θυμάτων και όλοι ανεξαιρέτως πάσχουν από ψυχολογικά προβλήματα. Επομένως, σύμφωνα με τα παραπάνω, επιτείνονται οι ανασφάλειες και οι καθημερινοί φόβοι των πολιτών. Υπονομεύονται οι σχέσεις, επιτείνεται η καχυποψία με φυσικό επακόλουθο την κοινωνική απομόνωση ορισμένων ανεγκέφαλων οπαδών. Αναμφίβολα, η σοβαρότερη συνέπεια του κοινωνικού αυτού προβλήματος αποδίδεται στην αλλοίωση της ελεύθερης έκθεσης.

Με την λήξη του αγώνα, οι φανατικοί οπαδοί που βρίσκονταν στη θύρα 7 προσπάθησαν να φθάσουν στην θύρα 1 για να αποθεώσουν τους νικητές, καθώς βρισκόταν δίπλα στον διάδρομο των αποδυτηρίων. Με την μετακίνησή τους το κακό δεν άργησε να συμβεί. Κάποιος από τους προπορευόμενους γλίστρησε στα σκαλοπάτια, παρασύροντας και άλλους που ήταν ήδη εκεί. Οι υπεύθυνοι δεν είχαν ανοίξει τις πόρτες και όσοι ακολουθούσαν δεν γνώριζαν τι συνέβαινε μπροστά τους, καταπατώντας τους μπροστινούς. Τότε άρχισε να επικρατεί συνωστισμός και ασφυξία, με μόνη διέξοδο κάποιο τουρνικέ που ξήλωσε η αστυνομία. Δεκαεννιά άτομα δεν τα κατάφεραν, καθώς είχαν ήδη χάσει τη ζωή τους. Λίγο αργότερα θα ξεψυχήσει ακόμη ένας στο «Τζάνειο» Νοσοκομείο του Πειραιά, όπου μεταφέρονταν οι σοβαρά τραυματισμένοι. Έξι μήνες αργότερα θα προστεθεί ακόμη ένας άνθρωπος στον τραγικό κατάλογο των νεκρών, καθώς δεν κατόρθωσε να ξυπνήσει ποτέ από το κώμα στο οποίο έπεσε. Ο αριθμός των θυμάτων σταματά στους 21, ενώ οι τραυματίες πολλοί περισσότεροι. Η ιστορία της αγαπημένης μου ομάδας η οποία έχουν πέσει θύματα χουλιγκανισμού μια ολόκληρη ομάδα νεαρών οπαδών.

3.5 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Τα φαινόμενα βίας θα συνεχίζουν να πλήττουν τον αθλητισμό, αν δεν ληφθούν κάποια μέτρα για τον περιορισμό τους. Υπάρχουν κάποια αίτια που συμβάλλουν στην εκδήλωση της βίας, τα οποία πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη, για να επιτευχθεί η καταπολέμησή της. Σαφώς, θα ήταν προτιμότερο να δοθεί βαρύτητα σε μέτρα προληπτικά και όχι τόσο σε κατασταλτικά, γιατί τα κατασταλτικά μέτρα απλώς μεταφέρουν το πρόβλημα της βίας κάπου αλλού, όπως για παράδειγμα σε διάφορες συναθροίσεις. Η προσπάθεια καταστολής της βίας μέσα στα γήπεδα δεν την αντιμετωπίζει, αλλά την ωθεί έξω από αυτά. Επίσης, τα

μέτρα θα πρέπει να γίνουν αποδεκτά από όλους τους φορείς που σχετίζονται με τον αθλητισμό, καθώς δεν ευθύνονται μόνο οι οπαδοί για τα επεισόδια που λαμβάνουν χώρα στα γήπεδα. Οι προσπάθειες για τον περιορισμό της βίας στον αθλητισμό είναι συνεχείς.

Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόσφερε χρηματικά ποσά με σκοπό τη δημιουργία προγραμμάτων τα οποία θα συμβάλλουν στη σωστή ανάπτυξη του αθλητισμού και θα μειώνουν σημαντικά την εκδήλωση της βίας. Τα σχέδια που επιλέγονται έχουν ως βασική επιδίωξη την πρόληψη της βίας, καθώς και την καλλιέργεια του «αθλητικού πνεύματος». Στη χώρα μας, όπου τα επεισόδια κάθε μορφής βίας αυξάνονται συνεχώς στα γήπεδα, δημιουργώντας συχνά εντάσεις και συγκρούσεις, δημιουργήθηκε η Διαρκής Επιτροπή Αντιμετώπισης της Βίας (ΔΕΑΒ). Σκοπός της ΔΕΑΒ είναι η καταπολέμηση αυτού του φαινομένου που μαστίζει τον αθλητισμό. Η ΔΕΑΒ διοικείται από 17 άτομα που σχετίζονται με τον αθλητισμό, εκπροσωπείται από τον πρόεδρο και συνεδριάζει 4 φορές τον μήνα, όπως και εκτάκτως σε περίπτωση που χρειαστεί. Επιπλέον, συνεργάζεται με την Αστυνομία, την Δικαιοσύνη (Αθλητικούς Εισαγγελείς κλπ. κάθε βαθμού), Υπηρεσίες της Πολιτείας (Γ.Γ.Αθλητισμού κτλ.), τις Ομοσπονδίες, τις Διοργανώτριες, τα Σωματεία κτλ. Ακόμα, συνεργάζεται με το Σώμα Παρατηρητών. Το σώμα Παρατηρητών αποτελείται από ανθρώπους που αγαπούν τον αθλητισμό και καθήκον τους είναι να συντάσσουν εκθέσεις για τα γεγονότα που διαδραματίζονται στους αγώνες.

Ο αρμόδιος για τον αθλητισμό υπουργός και ο υπουργός προστασίας του πολίτη για λόγους δημόσιας τάξης η δημοσίου συμφέροντος μπορούν να αποφασίζουν σε εξαιρετικές περιπτώσεις: Την απαγόρευση διάθεσης εισιτηρίων για οποιονδήποτε αγώνα η την χρονική μετάθεση οποιουδήποτε αγώνα. Την απαγόρευση μετακίνησης οπαδών στην έδρα αντίπαλης ομάδας. Την αλλαγή του τόπου διεξαγωγής μιας αθλητικής συνάντησης. Την λήψη κάθε πρόσφορου προληπτικού μέτρου, αν αυτό απαιτείται για την αποτροπή επεισοδίων.

3.6 ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Μέτρα Πρόληψης

Ευ αγωνίζεσθαι

Το Ευ Αγωνίζεσθαι ή Fair Play, όπως αποδίδεται διεθνώς, ως θεσμός αλλά και ως κίνηση οικουμενικής εμβέλειας, που διέπεται από σύστημα αξιών, αποτελεί βασικό, θεμελιώδες στοιχείο, κάθε πραγματικής, αθλητικής συνάντησης, κάθε πραγματικής αθλητικής συμπεριφοράς. Δείχνει τους δρόμους, οι οποίοι μέσα από τους συμβολισμούς του αθλητισμού, επηρεάζουν και την ίδια την κοινωνία. Ο θεσμός του «Ευ Αγωνίζεσθαι» δημιουργήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης και συγκεκριμένα από την Επιτροπή Αθλητικής Ανάπτυξης κατά τη διάρκεια της 1ης Στρογγυλής Τράπεζας του Αθλητισμού, της Ανοχής, και του Ευ Αγωνίζεσθαι, που έλαβε χώρα στο Άμστερνταμ στις 11 Απριλίου 1996. Οι βασικές αρχές του θεσμού, του Ευ Αγωνίζεσθαι δείχνουν τους δρόμους, οι οποίοι μέσα από τους συμβολισμούς του αθλητισμού, επηρεάζουν ακόμη και την ίδια την κοινωνία.

- Είναι η έννοια που δικαιώνει τον αθλητισμό.
- Είναι το πνεύμα της ευγενούς άμιλλας που καταδεικνύει το μεγαλείο του κάθε αθλητή και ανθρώπου.
- Είναι η μεγαλύτερη νίκη σε κάθε αγώνα

Υποχρεώσεις ομάδων και πολιτείας

- Να υπάρχει αντικειμενικότητα και όχι αδικίες σε βάρος των λεγόμενων μικρών ομάδων. Στην περίπτωση εισβολής φιλάθλων στο γήπεδο να γίνεται άμεσα διακοπή του αγώνα σε βάρος της ομάδας της οποίας οι φίλαθλοι εισέβαλαν. Επίσης θα πρέπει να αφαιρούνται βαθμοί από τις ομάδες.
- Εντός του γηπέδου υπεύθυνοι για την ομαλή διεξαγωγή του αγώνα να είναι οι σύλλογοι των ομάδων. Εκτός γηπέδου ο έλεγχος να πραγματοποιείται από την Αστυνομία. Επιπλέον, το υλικό από τα βίντεο του κάθε αγώνα να μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις Αρχές που διεξάγουν τις έρευνες σε περίπτωση επεισοδίων.
- Ένα άλλο μέτρο είναι η πραγματοποίηση σύσκεψης πριν από κάθε αγώνα έτσι ώστε να μελετάται ο βαθμός της επικινδυνότητας στο γήπεδο και να καθορίζεται ο αριθμός των αστυνομικών και των επιτηρητών καθώς και να γίνεται συνολικός έλεγχος του σταδίου. Να εφαρμόζονται οι ποινές από την πειθαρχική επιτροπή της ΕΠΟ. Επιπρόσθετα καλό θα ήταν να πραγματοποιηθεί συζήτηση στη Βουλή για το θέμα της βίας στα γήπεδα στην οποία θα εκφραστούν οι απόψεις όλων των πολιτικών δυνάμεων με σκοπό την εξεύρεση κοινής συνισταμένης.δίων ως αποδεικτικά στοιχεία.
- Αυστηρή εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας από την Πολιτεία. Επιπλέον αυτοί που παρανομούν (παράγοντες, οπαδοί κ.λπ.), να τιμωρούνται χωρίς επιείκεια ή διακρίσεις.
- Άτομα που συλλαμβάνονται για πράξεις βίας, δεν θα τους επιτρέπεται να παρακολουθούν αγώνες, για κάποιο διάστημα αρχικά. Θα δίνουν το παρόν στο Αστυνομικό Τμήμα, μέχρι λήξης του αγώνα.

- Στη συνέχεια οι σύνδεσμοι οπαδών θα εποπτεύονται αυστηρά και θα πραγματοποιείται σύλληψη των ενόχων και απαγόρευση εισόδου τους σε αγώνες.
- Απαγόρευση μετακίνησης οπαδών σε γήπεδα που δεν εγγυώνται ασφάλεια και διαχωρισμό φιλάθλων.
- Βελτίωση των εγκαταστάσεων των γηπέδων καθώς και εφαρμογή της ποινής «κεκλεισμένων των θυρών». Ένα καλό μέτρο πρόληψης της βίας στα γήπεδα θα ήταν και η εφαρμογή της ποινής σε ουδέτερο γήπεδο.
- Να ελέγχονται τα γήπεδα με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην μπαίνουν κροτίδες, φωτοβολίδες, κλπ και να ευθύνεται η ομάδα για τον έλεγχο του γηπέδου.
- Συνεχίζοντας για την αποφυγή των συνηθισμένων προβλημάτων που δημιουργούνται από τη μετακίνηση των οργανωμένων φιλάθλων, να πραγματοποιείται έλεγχος πριν την αναχώρηση τόσο των λεωφορείων όσο και των φιλάθλων αν κατέχουν εισιτήριο εισόδου. Επίσης τα λεωφορεία θα πρέπει να κάνουν τις διαδρομές τους χωρίς να κάνουν στάσεις και να φτάνουν στο γήπεδο σε καθορισμένη ώρα.
- Καταλυτικό μέτρο για να αμβλυνθεί το πρόβλημα της βίας στα γήπεδα είναι η αποφυγή της ατιμωρησίας και η καθυστέρηση εκδίκασης υποθέσεων.

Διοικητικά μέτρα κατά της βίας στα γήπεδα

Ο αρμόδιος για τον αθλητισμό υπουργός και ο υπουργός προστασίας του πολίτη για λόγους δημόσιας τάξης η δημοσίου συμφέροντος μπορούν να αποφασίζουν σε εξαιρετικές περιπτώσεις:

- Την απαγόρευση διάθεσης εισιτηρίων για οποιονδήποτε αγώνα η την χρονική μετάθεση οποιουδήποτε αγώνα.
- Την απαγόρευση μετακίνησης οπαδών στην έδρα αντίπαλης ομάδας.
- Την αλλαγή του τόπου διεξαγωγής μιας αθλητικής συνάντησης.
- Την λήψη κάθε πρόσφορου προληπτικού μέτρου, αν αυτό απαιτείται για την αποτροπή επεισοδίων.

Άλλες σημαντικές αποφάσεις που πρέπει να παρθούν

- Απομάκρυνση οικοδομικών ή άλλων άχρηστων υλικών
- Έλεγχος για ύποπτα αντικείμενα ή επικίνδυνους μηχανισμούς
- Προστασία του αγωνιστικού χώρου
- Προστασία των παικτών ή αθλητών, διαιτητών και συνοδών τους
- Τοποθέτηση προστατευτικού πλέγματος
- Επαρκή σημεία εξόδου
- Σημάνσεις κερκίδων και εξόδων
- Επιτήρηση οπαδών ή υποστηρικτών
- Διορισμός υπευθύνου ασφάλειας
- Αστυνόμευση αγώνα ή εκδήλωσης

3.7 Η ΒΙΑ ΣΤΑ ΓΗΠΕΔΑ: ΜΙΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ... "ΑΞΙΑ" ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Η «γηπεδική βία» εμπεριέχει όλα τα χαρακτηριστικά μιας κραυγαλέας παρανομίας την οποία είτε δεν μπορεί, είτε δεν θέλει το κράτος να πατάξει: ανεύθυνοι ή ανύπαρκτοι έλεγχοι εισόδου στα γήπεδα, οργανωμένος χουλιγκανισμός πριμοδοτούμενος (αν όχι και χρηματοδοτούμενος) από τις

ίδιες τις ΠΑΕ, «επαγγελματίες» καθοδηγητές των ομάδων κρούσεων μέσα και έξω από τα γήπεδα κ.λπ.

ΠΟΛΛΟΙ συναρτούν τη γηπεδική βία με την έκφραση δυσαρέσκειας απέναντι στην ασκούμενη πολιτική και την οικονομική κατάσταση. Είναι μια... βολική εξήγηση για να μεταφερθεί το πρόβλημα και στην καθημερινότητά μας. Όχι ότι, πολλές φορές, το ξέσπασμα της βίας στα γήπεδα δεν συσχετίζεται και με την ανεργία, ή την απογοήτευση των νέων μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΑ

4.1 ΕΝΝΟΙΑ

Το να προκαλείς σωματικές βλάβες ή θάνατο λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων, ονομάζεται **Ιερή βία και Ηθική βία**. Ο θύτης δεν διαπράττει κάποιο έγκλημα σύμφωνα με τις αρχές του. Είναι πολύ επικίνδυνη μορφή βίας, όπως και η πολιτική, γιατί ακόμη και αν ο θύτης παραδεχθεί την πράξη του, δεν θεωρεί συνήθως ότι έκανε κάτι μεμπτό.

Δυστυχώς οι βαιοπραγίες που διαπράττονταν εξαιτίας της θρησκείας κάποιου δεν έπαιρναν ποτέ τη μορφή ως κάτι ασήμαντο ή άκακο, αλλά εκδηλώνονταν ως φανατισμός και έφταναν πάντα σε εξτρεμιστικό επίπεδο. Αυτό ισχύει ακόμα και στις μέρες μας. Οι άνθρωποι για να επιβάλουν τη θρησκεία τους στα παλαιά χρόνια έκαναν πολέμους με άλλους λαούς. Στον μεσαίωνα όσοι θεωρούνταν άπιστοι (ή μάγοι/ισσες) καιγόntonταν στη πυρά. Με το πέρασμα των χρόνων αυτές οι βαιοπραγίες μειώθηκαν, αλλά υπάρχουν ακόμα λαοί που προσπαθούν να επιβάλουν τη θρησκεία τους όπως η ISIS.

4.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Φαινόμενα θρησκευτικού φανατισμού-βίας:

Έχουμε αρκετά μέσα στην ιστορία. Οι διωγμοί κατά των χριστιανών αλλά και οι βίαιες συγκρούσεις στο εσωτερικό του χριστιανισμού με τις αιρέσεις. Στο μεσαίωνα έχουμε διωγμούς βυζαντινών αυτοκρατόρων κατά αιρετικών και τους διωγμούς του Ισλάμ κατά των χριστιανών της Μέσης Ανατολής και αργότερα την εποχή της Τουρκοκρατίας στα Βαλκάνια. Έχουμε τις Σταυροφορίες των Δυτικών κατά των ορθόδοξων χριστιανών και μουσουλμάνων, τον αντισημιτισμό που αναπτύχθηκε σε όλη τη Δυτική Ευρώπη και τις δίκες της Ιεράς Εξέτασης. Ακόμα έχουμε τους θρησκευτικούς πολέμους μεταξύ Προτεσταντών και Ρωμαιοκαθολικών στην Ευρώπη από τον 16ο–18ο αι. Να αναφέρουμε επίσης τις βίαιες ενέργειες εναντίον χριστιανών από τα καθεστώτα του Ανατολικού μπλοκ. Περνώντας στο σήμερα θα δούμε τις συγκρούσεις που γίνονται μεταξύ μουσουλμάνων και Εβραίων στην Παλαιστίνη, στο χώρο του Ιράκ, Ιράν, Ινδίας και άλλων χωρών της Ανατολής με τη δράση ακραίων ισλαμικών οργανώσεων.

Θρησκευτικός φανατισμός μέσα στην ιστορία.

➤ Σταυροφορίες:

Οι Σταυροφορίες ξεκίνησαν ως η ιδέα μίας ιερής εκστρατείας από μέρος των Δυτικών (Καθολικών) Χριστιανών, με σκοπό την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων. Τα στρατεύματα των σταυροφόρων αποκαλούνταν με τίτλους όπως ο στρατός «του σταυρού», «του Χριστού», «του Κυρίου» και «της πίστης». Το σύμβολο του σταυρού ήταν το

αναγνωριστικό σημείο των Σταυροφόρων, από το οποίο λάμβαναν και το προσφιλές τους όνομα. Οι Σταυροφόροι ονομάζονταν «οι στρατιώτες του Χριστού», προσκυνητές, και «οι έχοντες το σημείο του σταυρού», συμμετοχή σε σταυροφορία σήμαινε ότι σταυροφόρος «έπαιρνε τον σταυρό» ή «έπαιρνε το σημείο του σταυρού». Από τους συγχρόνους τους δεν υπήρχε καμία αμφιβολία ότι οι Σταυροφορίες ήταν θεϊκή αποστολή. Οι σταυροφορίες ξεκινούσαν με απόφαση του εκάστοτε πάπα της Ρώμης και τουλάχιστον στην αρχή ήταν πολύ σημαντικά γεγονότα. Συνήθως η κήρυξη μιας Σταυροφορίας συνοδευόταν και από εγκλήματα και διώξεις από απλούς πολίτες κατά των Εβραίων, αρκετές κοινότητες των οποίων βρισκόνταν στη Δυτική Ευρώπη. Ήταν η εύκολη λύση για όσους ήθελαν να εκτονώσουν το θρησκευτικό τους μένος, και για πολλούς άλλους που έβρισκαν την ευκαιρία για κλοπές και καταστροφές.

➤ **Εικονομαχία:**

Η δυναστεία των Ισαύρων αμφισβήτησε τη θέση των εικόνων στην λατρεία με αποτέλεσμα την Εικονομαχία, δηλαδή τον πόλεμο και τις συγκρούσεις κατά των εικόνων. Η διαμάχη για τις εικόνες κράτησε περισσότερο από έναν αιώνα και χαρακτηρίστηκε από τον έντονο φανατισμό μεταξύ της Εκκλησίας και των αυτοκρατόρων. Πληροφορίες μαρτυρούν για καταστροφές εικόνων έξω από τους ναούς. Ο στρατός, πιστός στις αυτοκρατορικές εικονομαχικές τάσεις, συγκρούεται με το λαό. Μοναστήρια έκλεισαν, έγιναν στρατώνες ή πανδοχεία. Τα αγαθά τους κατασχέθηκαν. Οι μοναχοί διαπομπεύθηκαν στον ιππόδρομο, κακοποιήθηκαν και εξορίστηκαν. Ανώτατοι κρατικοί λειτουργοί εξορίστηκαν και άλλοι εκτελέστηκαν. Η αγάπη αντικαταστάθηκε από το μίσος, η ενότητα από την εχθρότητα, η αδερφοσύνη από τη βία. Το κύριο χαρακτηριστικό των πιστών ήταν ο φανατισμός. Η Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος που έγινε το 787 στη Νίκαια της Βιθυνίας έβαλε το τέλος στην Εικονομαχία και αναστήλωσε τις εικόνες.

➤ **Ιερά Εξέταση:**

Οι αυθαιρεσίες του Παπισμού οδήγησαν βαθμιαία τη Δυτική Εκκλησία σε βαθιά κρίση. Τον 13ο αιώνα ο Πάπας ίδρυσε την « Ιερά Εξέταση», ένα πανίσχυρο εκκλησιαστικό δικαστήριο με κρατική δύναμη, για να ελέγχει και να τιμωρεί αιρετικούς και απίστους. Είχε μάλιστα την εξουσία να χρησιμοποιεί βασανιστήρια και να επιβάλλει θανατική ποινή (συνήθως κάψιμο). Έτσι εξαπολύθηκε τρομοκρατία εναντίον όποιου διαφωνούσε με τον Παπισμό.

4.3 ΑΙΤΙΑ

Τα αίτια του θρησκευτικής βίας, αλλά και κάθε βίας, τοποθετούνται καταρχήν στο **ψυχολογικό επίπεδο** (πρώτιστα στην ατομική και κατόπιν στην ομαδική ψυχολογία). Πρόκειται για ποικιλία νευρώσεων (συμπλέγματα, άγχη, ατελής διαμόρφωση ταυτότητας), που οδηγούν το άτομο να αναζητά φανταστικούς εχθρούς στα διαφορετικά άτομα και να προβάλλει τα προβλήματά του επάνω τους. Σε συλλογικό επίπεδο η κάθε ομαδική πλέον νεύρωση τροφοδοτείται από την ψυχολογία της μάζας, την έκρηξη του συναισθήματος και

άλλους μηχανισμούς που φαίνονται γενικά στις εξεγέρσεις. Μια δεύτερη κατηγορία αιτίων είναι **τα πολιτικά και κοινωνικά**. Όταν υπάρχουν προβλήματα κοινωνικής σταθερότητας ή οικονομικά, αναζητούνται εχθροί που εντοπίζονται στους διαφορετικούς από εμάς. Οι πολιτικές ηγεσίες τροφοδοτούν το μίσος αυτό και για πολιτικούς λόγους. Τέτοιο παράδειγμα είναι ο αντισημιτισμός που χαρακτήριζε τη ναζιστική Γερμανία την περίοδο 1933-1945. Τέλος, είναι τα θρησκευτικά αίτια, που προέρχονται από την ίδια τη θρησκεία.

Επιγραμματικά

- ελλιπής παιδεία/μόρφωση
- μη αποδοχή της διαφορετικότητας
- πνευματική ένδεια
- πολιτικά συμφέροντα
- αποπροσανατολισμός της κοινής γνώμης
- έλεγχος των μαζών
- νομιμοποίηση» και στήριξη επεκτατικών βλέψεων (π.χ. γερμανικός φασισμός του Χίτλερ)

- μεταβίβαση ευθυνών κατά την πανάρχαια ιστορία του «αποδιοπομπαίου τράγου»
- οικονομικά συμφέροντα
- περίοδοι οικονομικής κρίσης, μεγάλα ποσοστά ανέργων...
- ιδεολογική, πολιτική και γενικότερη σύγχυση
- έκλυση ηθών
- καταναλωτισμός, ανταγωνιστικά πρότυπα στην κοινωνία, εκτίμηση ανθρώπων βάσει του «έχειν» κι όχι του «είναι»
- άγνοια των συνθηκών ζωής και των πεποιθήσεων και δοξασιών του άλλου.
- Έλλειψη επικοινωνίας, αποξένωση, αγνόηση του άλλου
- κρίση Μ.Μ.Ε., ενημέρωση
- διεθνοποίηση του πολιτισμού (κατάρρευση των τειχών)
- εθνικισμός/σοβινισμός
- ψυχολογικά προβλήματα
- συμπλέγματα κατωτερότητας-ανωτερότητας
- ζήλια, φθόνος
- αυτο-επιβεβαίωση συμπλεγματικών προσωπικοτήτων
- στερεότυπα, «ταμπού», προκαταλήψεις...
- θρησκευτική μισαλλοδοξία
- πατροπαράδοτες αντιλήψεις (βεντέτα)

4.4 ΜΟΡΦΕΣ

- Θρησκοληψία (σχολαστική τήρηση θρησκευτικών εντολών με δεισιδαιμονικά και ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά)
- Ο πουριτανισμός (άκριτη αυστηρότητα στην ηθική καθαρότητα)
- Ο συντηρητισμός (προσκόλληση στο παρελθόν) ή προσηλυτισμός (στρατολόγηση οπαδών με δόλια μέσα)
- Θεοκρατία (διοίκηση του κράτους με θρησκευτικούς νόμους)

- Θρησκευτικός επεκτατισμός (με κάθε μέσον προσπάθεια επέκτασης μιας θρησκείας, όπως συνέβη με τον Ισλαμισμό)

Ο φανατισμός ανάγεται σε αρετή και η βία είναι το μέσον για την εξάπλωση και επικράτηση των ιδεών ή μιας θρησκείας (επέκταση του Ισλαμισμού, άρνηση σε άλλες θρησκείες να αναπτυχθούν παράλληλα στον ίδιο χώρο).

Έδαφος για να ριζώσει ο φανατισμός:

- Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο
- Άγνοια
- Έλλειψη δημοκρατικής διαπαιδαγώγησης
- Έλλειψη διαμόρφωσης δημοκρατικής συνείδησης
- Μειωμένη κριτική ικανότητα

Τέλος, τα αίτια της θρησκευτικής βίας και γενικότερα της βίας είναι πολλά και πρέπει να αντιμετωπιστούν σύντομα, για να μπορέσουν όλοι οι λαοί ανεξαρτήτως θρησκείας να συνυπάρξουν.

4.5 ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

Σχεδόν όλοι οι θρησκευτικοί πόλεμοι κρύβουν πίσω τους πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα και εδαφικές διεκδικήσεις, υποστηρίζουν στον «Έλεγχο Πολέμου» ερευνητές του Τμήματος Ειρηνευτικών Μελετών στο Πανεπιστήμιο του Μπράντφορντ. Όπως αναφέρει η έρευνα, οι ένοπλες συγκρούσεις σπανίως, εάν όχι ποτέ, δεν αφορούν αποκλειστικά τη θρησκεία. Αν και γίνονται στο όνομα μιας ανώτερης δύναμης, οι ρίζες τους εντοπίζονται σε παράγοντες περισσότερο... ευτελείς: Οικονομία, πολιτική, φυσικές πηγές, εδαφικά δικαιώματα, εθνικότητα, ταυτότητα.

Οι αποκεφαλισμοί ανθρώπων από τους αιμοχαρείς μαχητές του ISIS αποτελούν ένα είδος βίας αλλά και μέσο εκφοβισμού για αυτούς που πρόκειται να ακολουθήσουν σε όσους δηλαδή δεν υποταχθούν στο όνομα της θρησκείας που επιβάλλουν. Από την άλλη, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης φιγουράρουν συχνά εικόνες παιδιών, που κρατούν με υπερηφάνεια καλάσνικοφ, πρόθυμα να θυσιαστούν κι αυτά στο όνομα του Χαλίφη.

Η εξάπλωση του ισλαμικού κράτους έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις, όχι μόνο λόγω της κατάληψης εδαφών σε Συρία και Ιράκ. Εντυπωσιακή είναι η διεθνής συστράτευση οπαδών στους κόλπους των δυτικών κοινωνιών. Νέοι και νέες, αναθρεμμένοι με τις αντιλήψεις και τα επιτεύγματα του δυτικού πολιτισμού, σπεύδουν να γίνουν μέλη του πιο αδίστακτου στρατού, που βάλλεται εναντίον της Δύσης, να φέρουν νέο αίμα, γεννώντας τα παιδιά των Τζιχαντιστών.

Το ανθρώπινο δυναμικό των μαχητών της σουνιτικής οργάνωσης αυξάνεται, αλλά η κύρια πηγή δύναμης του Ισλαμικού Χαλιφάτου είναι η Χρηματοοικονομική ευρωστία του, η οποία στηρίζεται στις πετρελαιοπηγές από τις καταληφθείσες περιοχές και στην κρυφή υποστήριξη Αράβων εμίρηδων κι άλλων δυτικών επιχειρηματιών. Από την άλλη, η διπλωματία και τα αλληλοεμπλεκόμενα συμφέροντα χωρών, που σχετίζονται με το ζωτικό χώρο της Μέσης Ανατολής, ενισχύουν τη δράση των Σουνιτών. Ήδη, το πολύχρονο αιματοκύλισμα γύρω από την περιοχή της Γάζας επιβεβαιώνει το ρόλο των άλλων χωρών, που τροφοδοτούν τη θρησκευτική αδιαλλαξία, συγκαλύπτοντας δικά τους συμφέροντα και πολιτικές σκοπιμότητες.

Το όραμα για την εγκαθίδρυση ενός ισλαμικού κράτους, που θα εκτείνεται πέρα από τα σύνορα της Συρίας και του Ιράκ (παρόλο που η ονομασία ISIS σημαίνει Islamic State of Iraq and Syria) προβάλλει ολοένα και πιο εφιαλτικό, διαπιστώνοντας την αδυναμία της Δύσης να επέμβει δυναμικά και να περιορίσει τη ραγδαία εξάπλωση του ισλαμισμού στις δυτικές κοινωνίες και την επιρροή του Ισλαμικού χαλιφάτου. Η ελπίδα πως οι ισλαμιστές θα αποδυναμωθούν τελικά με τον αλληλοσπαραγμό, μίας κι οι φανατισμένοι Σουνίτες δεν διστάζουν να σφάζουν ανελέητα ακόμα και τους ομόθρησκούς τους Σίιτες, δεν συνιστά αντιμετώπιση του προβλήματος, που ήδη προσμετρά χιλιάδες θύματα και κυρίως γυναίκες, οι οποίες βιάζονται ή θανατώνονται μαρτυρικά καθημερινά από τους ισλαμιστές φονταμενταλιστές. Η εμμονή των Τζιχαντιστών σε άκρως συντηρητικά θρησκευτικά βιώματα του παρελθόντος έχει οδηγήσει στην υιοθέτηση των πιο βίαιων και αιμοσταγών μέσων, με σκοπό τη θρησκευτική κάθαρση και την αποδόμηση των δυτικού πολιτισμού.

Κι είναι αξιοπερίεργο πως και το Ελληνικό Κράτος είναι σύμφωνο με την ανέγερση των Τζαμιών, όπου θα διαβάζονται τα ρατσιστικά κείμενα του Κορανίου, που προτρέπουν τους πιστούς σε πράξεις βίας κατά των απίστων, επομένως και κατά των ορθοδόξων Ελλήνων, και ευτελίζουν τον ρόλο και την αξία της γυναίκας. Ήδη σε κάποια σημεία της Ελλάδας έχει βρεθεί η μαύρη σημαία, το πολεμικό λάβαρο των Τζιχαντιστών, γεγονός που κινεί υποψίες για πιθανή στρατολόγηση και στους κόλπους της ελληνικής κοινωνίας, ενώ εγείρει ανησυχίες για το πόσο επικίνδυνοι είναι οι τόποι λατρείας, οι οποίοι θα συγκεντρώνουν στον ίδιο χώρο πλήθος φανατικών ισλαμιστών και χιλιάδες παράτυπους μετανάστες από μουσουλμανικές χώρες.

Ο σεβασμός της διαφορετικότητας είναι ένα ζητούμενο, αλλά η προάσπιση της ανθρώπινης ζωής προέχει. Αρκετά προβλήματα μας έχει επιφέρει αυτή η κονιορτοποίηση αξιών και εθνικών παραδόσεων στο όνομα της παγκοσμιοποίησης, δεν είναι ανάγκη να προσθέσουμε και τον κίνδυνο για την ίδια μας την ζωή από τα ακραία φαινόμενα βίας που αναπαράγει ο ισλαμικός φονταμενταλισμός. Να τονίσω, βέβαια, πως ως Χριστιανοί έχουμε χρέος να μεταφέρουμε το μήνυμα αγάπης παντού και να προσευχόμαστε για όλους τους συνανθρώπους μας. Η λύση δεν είναι ο αφανισμός, αλλά η συμβολή μας, πέρα από όποιες σκοπιμότητες, στην υπερίσχυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας στον Αραβικό κόσμο.

Αποκεφαλισμός «άπιστου»

Τέλος , θα ήθελα να τονίσουμε ότι κανείς δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλει τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, ιδιαίτερα με ακραίους τρόπους σαν αυτούς . Ούτε να χρησιμοποιεί ως μέσο πλουτισμού την θρησκεία μεταβάλλοντας και αλλοιώνοντας την . Αυτό που γίνεται είναι λάθος και αυτό το λάθος δεν θα αλλάξει εάν δεν κάνουμε κάτι για αυτό.

4.6 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΒΙΑΣ

Στην Θρησκευτική Βία επικρατεί κυρίως ο φανατισμός. Πιο συγκεκριμένα ο Θρησκευτικός φανατισμός ικανοποιεί κυρίως ατομικά συμφέροντα εκμεταλλεύοντας την άγνοια και την αμάθεια του πλήθους έχοντας ως αποτέλεσμα να γίνονται φρικτά εγκλήματα κατά των αντιπάλων. Επιπλέον, με την θρησκευτική βία παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς το άτομο δεν μπορεί να εκφράσει ελεύθερα τη γνώμη αφού κινδυνεύει η ζωή του και ίσως επακολουθήσει ο θάνατος αν αντισταθεί. Συνήθως, εκείνος που δημιουργούν ένα τέτοιο είδους φαινόμενο με ακραίες αντιλήψεις όπου γίνονται αποδεκτές από όλο το πλήθος είναι αμόρφωτοι χωρίς να διαθέτουν κριτική σκέψη. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε δεν υπάρχει αξιοπρέπεια, σεβασμός ως προς τις άλλες θρησκείες όταν επικρατεί θρησκευτική βία. Ένα επιπρόσθετο αποτέλεσμα της Θρησκευτικής βίας είναι ότι υπάρχει δικαιοσύνη και υπακοή στους νόμους με αποτέλεσμα να επιβάλλονται ποινές άδικα και να υπάρχουν καχυποψία ανάμεσα στις ανθρώπινες σχέσεις. Ωστόσο, δεν υπάρχει δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων αφού δεν υπάρχει διάλογος και συζητήσεις από αμόρφωτους ανθρώπους και χωρίς να υπάρχει δικαιοσύνη, όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα κοινωνία να μένει στάσιμη χωρίς καμία πρόοδο. Τέλος, το άτομο νιώθει να περιθωριοποιείται και να απομονώνεται από την κοινωνία, να νιώθει επίσης ανασφάλεια, φόβο και άγχος αφού δεν του δίνεται το δικαίωμα να έχει ολοκληρωμένη προσωπικότητα μέσα από την θρησκευτική βία. Τα προβλήματα που προκαλούνται από φανατικούς δε θα σταματήσουν να υπάρχουν ποτέ επειδή βασίζονται στη πίστη προς τον Θεό και η πίστη είναι κάτι που δύσκολα χάνει ο άνθρωπος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

5.1 ΕΝΝΟΙΑ

Ο όρος Διαδικτυακός Εκφοβισμός (Cyberbullying) αφορά τον εκφοβισμό, την απειλή, την ταπείνωση ή την παρενόχληση παιδιών, προεφήβων και εφήβων που δέχονται μέσω της χρήσης του Διαδικτύου, κινητών τηλεφώνων είτε άλλων ψηφιακών τεχνολογιών από συνομηλίκους τους. Εκφοβισμός είναι δυνατό να συμβεί μέσω του Διαδικτύου και περιλαμβάνει εσκεμμένη, επαναλαμβανόμενη και εχθρική συμπεριφορά απέναντι σε άτομο ή ομάδα ατόμων με σκοπό την πρόκληση συναισθηματικής και ψυχολογικής βλάβης.

Ο Διαδικτυακός Εκφοβισμός συνήθως έχει τη μορφή ενός εκφοβιστικού, ρατσιστικού, προσβλητικού ή πρόστυχου ηλεκτρονικού μηνύματος, φωτογραφίας ή βίντεο. Κάποιες φορές μπορεί να οδηγήσει στο να περιθωριοποιηθούν και να αποκλειστούν άτομο ή άτομα από άλλους. Διαφέρει από τα άλλα είδη εκφοβισμού αφού επεμβαίνει στον προσωπικό χώρο του παραλήπτη. Ο εκφοβισμός αυτός είναι δύσκολο να περιοριστεί, αφού δεν υπάρχει περιορισμός ούτε των μηνυμάτων που διανέμονται ηλεκτρονικά, ούτε του αριθμού των παραληπτών που μπορούν να γίνουν δέκτες αυτών των μηνυμάτων.

Πού μπορεί να συμβεί:

- 1) Στο ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail)
- 2) Σε δωμάτια συναντήσεων (chat rooms)
- 3) Σε σελίδες διαμοιρασμού και προβολής βίντεο
- 4) Σε ιστολόγια (blogs) ή άλλες ιστοσελίδες που στοχεύουν να βλάψουν άτομα

5.2 ΕΦΗΒΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ: ΘΕΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΠΛΕΥΡΑ

Οι εφαρμογές του Διαδικτύου σε κάθε τομέα της ζωής μας διαδίδονται όλο και ταχύτερα, ιδιαίτερα στους εφήβους, για τους οποίους οι τεχνολογικές καινοτομίες είναι τρόπος ζωής. Οι ιδιαιτερότητες της ηλικίας τους, όμως, αυξάνουν τον κίνδυνο εθισμού, με όλες τις συνακόλουθες επιπτώσεις.

ΘΕΤΙΚΗ ΠΛΕΥΡΑ

Τα παιδιά και οι νέοι μεγαλώνουν έχοντας δεδομένο το τεράστιο εύρος δυνατοτήτων που προσφέρει. Τα νέα παιδιά χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο όχι μόνο για να ενημερωθούν, αλλά και για να επικοινωνούν με άλλους, όπως κι για να διασκεδάζουν. Είναι γεγονός πως με σωστή και ελεγχόμενη χρήση, το Διαδίκτυο είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο, που έχει

αναβαθμίσει σημαντικά την ποιότητα της ενημέρωσης, της κοινωνίας, όπως και της ψυχαγωγίας στην εποχή μας.

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΗ ΠΛΕΥΡΑ

Η χρήση του διαδικτύου από τους νέους εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους, όταν γίνεται άνευ ορίων ως προς την διάρκεια και το είδος.

Το άτομο ενδέχεται να δεχτεί εκφοβισμό για οποιοδήποτε θέμα από άγνωστα άτομα, χωρίς να ευθύνεται γι' αυτό το άτομο που προσβάλλεται. Επιπροσθέτως, μπορεί άθελά του να αποκτήσει οποιοδήποτε είδους σχέσεις με ένα άτομο μέσω υπολογιστή, πράγμα άκρως επικίνδυνο μιας και ποτέ δεν μπορεί να ξέρει ποιος κρύβεται πίσω από μία οθόνη! Είναι γνωστό επίσης πως η αλόγιστη και ανεξέλεγκτη πρόσβαση στο Διαδίκτυο μπορεί να οδηγήσει σε κατάσταση εθισμού. Αρχικά εκδηλώνεται συμπεριφορά εμμονής με στοιχεία παρορμητισμού και έντονη ανάγκη για χρήση όλο και μεγαλύτερης διάρκειας. Αν για οποιοδήποτε λόγο η δυνατότητα μεγαλύτερης πρόσβασης περιοριστεί, ή ακόμα χειρότερα, διακοπεί, τότε ενεργοποιείται το στερητικό σύνδρομο: εμφανίζονται διάφορες ψυχοσωματικές αντιδράσεις και συμπτώματα, όπως εκνευρισμός, άγχος, εμμονή, αγωνία ή φαντασιώσεις για το τι συμβαίνει στον διαδικτυακό κόσμο, καθώς και ηθελημένες ή ασυνείδητες κινήσεις δακτυλογράφησης.

Αλυσιδωτές Επιπτώσεις

Ένα άτομο που έχει εθιστεί στην χρήση του Διαδικτύου, καταλήγει να ασχολείται με αυτό πολύ περισσότερο χρόνο απ' ό,τι συνειδητοποιεί. Λόγω αυτού, αργά ή γρήγορα προκαλούνται προβλήματα σε άλλα επίπεδα, όπως είναι οι ακαδημαϊκές επιδόσεις, η ατομική υγιεινή, οι συνήθειες διατροφής και ύπνου, η ψυχοκοινωνική ένταξη και οι σχέσεις με τους άλλους.

Επίσης, μπορεί να παρουσιαστούν συναισθηματικές δυσκολίες, επιθετικότητα ή υπερκινητικότητα. Παρόλο που το εθισμένο άτομο ίσως καταλαβαίνει ότι τα προβλήματα αυτά σχετίζονται μερικώς ή εξ' ολοκλήρου με την υπερβολική χρήση του Διαδικτύου, δεν σταματά. Ακόμη και όταν διατίθεται να ελέγξει τον εαυτό του και να περιορίσει την πρόσβαση μόνο του, δυσκολεύεται και συχνά αποτυγχάνει.

5.3 ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Το bullying ανιχνεύεται σε διάφορες μορφές. Αυτές μπορεί να είναι:

- Επαναλαμβανόμενη αποστολή ηλεκτρονικών ή τηλεφωνικών μηνυμάτων
- Αποστολή απειλητικών μηνυμάτων σε άλλα άτομα υποκρινόμενοι το άτομο που εκφοβίζεται
- Άσεμνο περιερχόμενο κατά την διάρκεια των συνομιλιών

- Προσβλητικά βίντεο, σχόλια και μηνύματα
- Χρήση βίας, χυδαίας και άσεμνους γλώσσας
- Είσοδος σε προσωπικούς διαδικτυακούς λογαριασμούς του ατόμου
- Αποστολή φωτογραφιών του ατόμου ή άλλου είδους μαγνητοσκοπημένου υλικού σε πολλαπλούς παραλήπτες χωρίς την συγκατάθεσή του
- Αποστολή προσωπικών πληροφοριών του ατόμου σε πολλαπλούς παραλήπτες χωρίς την συγκατάθεσή του
- Δημιουργία ψεύτικων διαδικτυακών προφίλ του ατόμου χωρίς την συγκατάθεσή του
- Υποκίνηση τρίτων για διαδικτυακή παρακολούθηση και παρενόχληση του ατόμου
- Διακωμώδηση/ Εξευτελισμός του ατόμου
- Διάδοση άσχημων/προσβλητικών φημών on-line
- Παρέμβαση και παρενόχληση οποιασδήποτε διαδικτυακής δραστηριότητας του ατόμου
- Αποκλεισμός του ατόμου από κάποια ομάδα στο διαδίκτυο
- Ανεπιθύμητη σεξουαλικοποίηση που εμπεριέχει σεξουαλική παρενόχληση ή σεξουαλικό εκφοβισμό οποιασδήποτε μορφής
- Αποστολή επεξεργασμένων γυμνών ή ημίγυμνων και σεξουαλικά προκλητικών εικόνων ή σεξουαλικά προκλητικό κείμενο του ατόμου σε άλλα άτομα χωρίς την συγκατάθεσή του.

Τα θύματα του cyberbullying έχουν συμπτώματα άγχους, κατάθλιψης, και μπορούν να φτάσουν στο ακραίο σημείο της αυτοκτονίας. Το γεγονός ότι τα απειλητικά και εξευτελιστικά προς αυτούς μηνύματα είναι πιθανόν να μην εξαφανιστούν ποτέ από το Διαδίκτυο είναι αυτό που τους οδηγεί σε ακραίες συμπεριφορές. Οι θύτες του διαδικτυακού εκφοβισμού θεωρούν ότι κάνουν κάτι αστείο το οποίο δεν θα τους επηρεάσει στην μετέπειτα πορεία τους, πράγμα το οποίο είναι λάθος αφού μπορεί να αντιμετωπίσουν πρόβλημα όταν θα κάνουν αίτηση για δουλειά ή για σπουδές. Σε περίπτωση που κάποιος θύτης πιαστεί από τις Αρχές κινδυνεύει με νομικές κυρώσεις οι οποίες επηρεάζουν και τους γονείς του.

Αν και υπάρχουν οι ανώτερες καταστροφικές πιθανότητες για τους θύτες, σαν φαινόμενο το cyberbullying συναντάται πολύ συχνά στους νέους.

Σύμφωνα με την υπηρεσία “ Cyberbullying Statistics “ :

- Πάνω από τους μισούς νέους έχουν παρενοχληθεί μέσω του ίντερνετ ή έχουν παρενοχλήσει με αυτόν τον τρόπο.
- 1 στους 3 έχουν υποστεί διαδικτυακή απειλή ενώ είναι online.
- Το 25% των νέων και εφήβων έχουν υποστεί επαναλαμβανόμενο cyberbullying μέσω των μέσω των κινητών τους τηλεφώνων ή στο ίντερνετ.
- Τα μισά από τα θύματα δεν το λένε στους γονείς τους.

Μερικά ακόμη στατιστικά δείχνουν ότι:

- Το 80% των εφήβων χρησιμοποιούν κινητό, πράγμα το οποίο το καθιστά το πιο “δημοφιλές” μέσο cyberbullying.
- Το 5% των νέων έχουν υποστεί τουλάχιστον μία φορά cyberbullying και οι περισσότεροι μάλιστα το βιώνουν επαναλαμβανόμενα.
- Συνήθως τα πιο πιθανά θύματα είναι κορίτσια.
- Τα αγόρια συνήθως απειλούνται από άτομα του ίδιου φύλου.
- Τουλάχιστον 1 στους 5 νέους έχει στείλει ή έχει δημοσιεύσει γυμνές ή σεξουαλικού περιεχομένου φωτογραφίες.

5.4 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Το φαινόμενο του Διαδικτυακού Εκφοβισμού εγκυμονεί σοβαρές επιπτώσεις για την ψυχική υγεία του θύματος, αλλά και του θύτη. Η αυτοεκτίμηση του ατόμου που υφίσταται Διαδικτυακό Εκφοβισμό πλήττεται τόσο έντονα, ώστε σε μερικές περιπτώσεις συνδέεται με το αίσθημα της ενοχής. Το άτομο αρχίζει να αναπαράγει αρνητικές σκέψεις και η επίδοση των κοινωνικών του ικανοτήτων μειώνεται δραματικά. Κάποιες φορές, κυρίως κατά την εφηβική ηλικία η αποχή από το σχολείο και από τις παρέες των συνομηλίκων αποτελεί προσωρινό καταφύγιο, ενώ ταυτόχρονα η αυτοκτονία θεωρείται ως η μοναδική λύση στο πρόβλημα. Άτομα που δέχθηκαν σε έντονο βαθμό Διαδικτυακό Εκφοβισμό ενδέχεται στο μέλλον να παρουσιάσουν μεγαλύτερη αστάθεια στις διαπροσωπικές τους σχέσεις, συνοδευόμενη από την κοινωνική απομόνωση. Από την άλλη, οι εκφοβιστές τείνουν να είναι άτομα με έντονη αντικοινωνική συμπεριφορά, επιρρεπή στο αλκοόλ και απομονωμένα από τους συνομηλίκους. Μακροπρόθεσμα, αντιλαμβάνονται ότι ο εκφοβισμός δεν αποτελεί μορφή ικανοποίησης και αναγνώρισης, βιώνοντας έτσι έντονη προσωπική απογοήτευση.

5.5 ΣΗΜΑΔΙΑ ΕΜΠΛΟΚΗΣ

Τα άτομα που λαμβάνουν μέρος στον διαδικτυακό εκφοβισμό είτε ως θύτες είτε ως θύματα παρουσιάζουν κάποια σημάδια που δηλώνουν την εμπλοκή τους.

Στα θύματα τα σημάδια αυτά σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με την αλλαγή της ψυχολογίας τους.

Το θύμα πιθανόν να παρουσιάζει:

- Αίσθημα δυστυχίας, απογοήτευσης ή και θλίψης μετά τη χρήση του υπολογιστή ή του κινητού αν έχει δει στο διαδίκτυο κάτι που το προσβάλλει.
- Νευρικότητα και αναστάτωση όταν λαμβάνει κάποιο μήνυμα το οποίο πιθανόν να έχει σκοπό να παρενοχλήσει το θύμα.
- Ξαφνική διακοπή χρήσης του υπολογιστή ή του κινητού. Το θύμα προσπαθεί να έρχεται σε επαφή με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όσο το δυνατόν λιγότερο, ώστε να αποφύγει τον εκφοβισμό. Για τον ίδιο λόγο μπορεί να διαγράψει τους διαδικτυακούς λογαριασμούς του.
- Απόσυρση από την οικογένεια, τους φίλους και τους συμμαθητές. Επίσης, παρατηρείται η ανάγκη απομόνωσης.

- Άρνηση να πάει στο σχολείο με την πρόφαση κάποιας δικαιολογίας. Επίσης, πιθανή είναι και η πτώση των βαθμών, αφού το θύμα δεν έχει διάθεση να διαβάσει.
- Πεσμένη διάθεση και γενικότερα συμπτώματα κατάθλιψης ή άγχους.

Ο θύτης γενικότερα παρουσιάζει μυστικοπάθεια ως προς τις ενέργειές του στο διαδίκτυο. Ειδικότερα, τα σημάδια που παρουσιάζει είναι:

- Αποφυγή συζήτησης για το τί κάνει στο διαδίκτυο και ιδιαίτερα με τους ενήλικες. Μερικοί θύτες όμως, μιλάνε ανοιχτά και υπερηφανεύονται για την παρενόχληση που εξασκούν.
- Χρησιμοποίηση του υπολογιστή αργά τη νύχτα, ώστε να είναι σίγουρος ότι δεν θα τον πιάσουν.
- Υπερβολικό γέλιο όταν χρησιμοποιεί τον υπολογιστή ή το κινητό, καθώς απολαμβάνει την αναστάτωση που προκαλεί στο θύμα.
- Ενόχληση ή εκνευρισμό όταν δεν έχει πρόσβαση στον υπολογιστή ή στο κινητό, καθώς δεν μπορεί να παρενοχλήσει το θύμα.
- Χρήση πολλών λογαριασμών στο διαδίκτυο ή κάποιου που δεν είναι δικός του, καθώς έτσι θα μπορεί να αντικαταστήσει κάποιον που πιθανόν να διαγραφεί από αναφορές που γίνονται από θύματα ή να κρύψει την πραγματική του ταυτότητα.

5.6 ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗΣ

Ο διαδικτυακός εκφοβισμός είναι αρκετά συχνό φαινόμενο μεταξύ των νέων και ιδιαίτερα μεταξύ των εφήβων (12-16 ετών) και είναι περισσότερο διαδεδομένος μεταξύ των κοριτσιών. Περίπου το 25% των νέων έχει πέσει θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού, ενώ περίπου το 15% έχει παραδεχτεί την εμπλοκή του σε αυτόν.

Ανάλογα με την περίπτωση, η συχνότητα των απειλών αλλά και από το ποιους προέρχονται αλλάζει. Αν η επικοινωνία πραγματοποιείται μόνο μια φορά, τότε ο θύτης στέλνει μηνύματα σε πολλά θύματα.

Ο θύτης όμως μπορεί να προσκολληθεί σε ένα μόνο θύμα. Όταν συμβαίνει αυτό, η επικοινωνιακή δραστηριότητα αυξάνεται και έτσι το θύμα λαμβάνει μηνύματα όλο και πιο συχνά. Μερικές φορές σε αυτή την περίπτωση εμπλέκονται και άλλα άτομα ως θύτες, με αποτέλεσμα το θύμα να λαμβάνει μηνύματα από πολλούς αποστολείς.

5.7 ΠΡΟΛΗΨΗ - ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Γενικά

Συχνά οι νέοι οδηγούνται στον Διαδικτυακό εκφοβισμό εξαιτίας της βίωσης έντονων συναισθημάτων όπως θυμός, απόγνωση είτε πάλη και εκδίκηση, που μπορεί να προέρχεται τόσο από τις προβληματικές σχέσεις που υπάρχουν στο οικογενειακό περιβάλλον όσο και εξαιτίας μιας ευρύτερης κοινωνικής δυσλειτουργικότητας που παρουσιάζει το άτομο. Σε μερικές περιπτώσεις ο Διαδικτυακός εκφοβισμός αποτελεί μορφή ψυχαγωγίας στοχεύοντας στην εκδήλωση ποικίλων αντιδράσεων και στην ικανοποίηση αναγκών που σχετίζονται με

την επιβολή εξουσίας και ελέγχου. Σπανιότερα, η αποστολή μηνυμάτων σε λάθος παραλήπτες μπορεί να αποτελέσει αιτία του φαινομένου.

Πρόληψη

Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει μία πρόληψη προς αποφυγήν τέτοιων φαινομένων, διαδικτυακού εκφοβισμού. Δυστυχώς στις μέρες μας θεωρείται και απαραίτητη διότι οι κίνδυνοι που εγκυμονούν στο διαδίκτυο είναι πολλοί. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν διεξαχθεί πάνω στο θέμα ο καλύτερος τρόπος πρόληψης ενός θέματος όπως αυτό είναι η γνώση. Η γνώση είναι μία γενική έννοια η οποία όμως προφυλάσσει και βοηθάει σε πολλές και διαφορετικές πτυχές της ζωής του ανθρώπου όπως και εδώ το να γνωρίζει κάποιος τους κινδύνους του διαδικτύου είναι πολύ σημαντικό και αποτελεσματικό. Αρκεί να θυμόμαστε ότι η γνώση είναι δύναμη.

Αντιμετώπιση

Η αντιμετώπιση του διαδικτυακού εκφοβισμού μπορεί να επιτευχθεί με κάποιες απλές συμβουλές οι οποίες παρουσιάζονται παρακάτω.

- Αγνόηση ενοχλητικών μηνυμάτων, σε περίπτωση ωστόσο απειλών συνιστάται αναφορά των μηνυμάτων και λήψη προληπτικών μέτρων .
- Αποκλεισμός του αποστολέα που στέλνει απειλητικά ή ενοχλητικά μηνύματα
- Προειδοποίηση του αποστολέα
- Αναφορά του περιστατικού στην Αστυνομία είτε σε κάποια αρμόδια υπηρεσία Δίωξης Ηλεκτρονικού εγκλήματος
- Αναφορά της περίπτωσης στον γονέα ή τον κηδεμόνα του ατόμου.

Ρόλος των γονιών

Ο ρόλος των γονιών είναι ένας αν όχι ο πιο σημαντικός ρόλος πάνω στο θέμα. Οι γονείς έχουν τον μεγαλύτερο λόγο πάνω στα παιδιά τους και οι συμβουλές που δίνονται παρακάτω είναι σημαντικές και αποτελεσματικές.

- Μάθετε στα παιδιά σας να νοιάζονται.

Τίποτα δεν έχει πιο γρήγορο αποτέλεσμα από το να έρθει κάποιος στη θέση ενός άλλου. Αν τα παιδιά σας καταλάβουν πραγματικά τι αντιμετωπίζει κάποιος άλλος, είναι λιγότερο πιθανό να φερθούν επιθετικά σε κάποιο άτομο ή να μείνουν απλοί θεατές σε ανάλογη περίπτωση εκφοβισμού.

- Βοηθήστε τα παιδιά να κατανοήσουν τη διαφορά ανάμεσα στο αστείο και το σκληρό.

Η διαδικτυακή επικοινωνία των παιδιών είναι συνήθως σκόπιμα ασαφής ή αθέλητα σκληρή. Και τα δύο μπορούν να οδηγήσουν σε παρεξηγήσεις. Αν δημιουργηθεί

παρεξήγηση, πείτε στο παιδί σας να τηλεφωνήσει ή να μιλήσει πρόσωπο με πρόσωπο με τον φίλο του για να λύσουν το πρόβλημα.

- Βεβαιωθείτε ότι θα μιλήσουν σε κάποιον (ακόμα και αν δεν είστε εσείς).

Καθώς τα παιδιά περνούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ο κύκλος των φίλων τους και των ενηλίκων που εμπιστεύονται διευρύνεται. Τα παιδιά χρειάζονται έναν υπεύθυνο ενήλικα που να εμπιστεύονται -- τον σχολικό σύμβουλο, τον δάσκαλο μουσικής, ακόμα και τον γονιό ενός φίλου. Πείτε στο παιδί σας σε ποιον μπορεί να μιλήσει αν δημιουργηθεί πρόβλημα.

- Μάθετε το παιδί σας να είναι υπερασπιστής και όχι θεατής.

Τα παιδιά διστάζουν να αναμειχθούν, γιατί οι νταήδες μπορεί να στραφούν εναντίον τους. Ωστόσο μπορείτε να δείξετε στο παιδί σας τρόπους για να δράσει στο παρασκήνιο και να βοηθήσει το θύμα, να ζητήσει τη βοήθεια ενός ενήλικου και να εμποδίσει την εκδήλωση πιο σκληρής συμπεριφοράς.

- Δείξτε στο παιδί σας πώς να το σταματήσει.

Πείτε στα παιδιά να μην αντιδρούν ή να εκδικούνται. Αν δεν δίνονται ερεθίσματα στον νταή μπορεί να σταματήσει να φέρεται έτσι. Επίσης, αν κάτι όντως συμβεί, αποθηκεύστε τα αποδεικτικά στοιχεία.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών χαρακτηρίζεται ως δευτερεύων ρόλος στην ανάμειξή του σε τέτοιου είδους προβλήματα αλλά τα γεγονότα κατά καιρούς δείχνουν το αντίθετο. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βοηθήσουν αρκετά, λόγω της μεγάλης διάρκειας χρόνου της ημέρας που περνάνε μαζί με τα παιδιά.

Η θέση του εκπαιδευτικού σε μία τέτοια περίπτωση θεωρείται συμβουλευτική. Ο εκπαιδευτικός έχει το δικαίωμα αν όχι την υποχρέωση να συμβουλευτεί το παιδί για πολλά θέματα ,πόσο μάλλον για ένα σοβαρό πρόβλημα όπως αυτό.

Οι προτάσεις αντιμετώπισης ενός προβλήματος σαν αυτό που θέτονται στον εκπαιδευτικό είναι η πλήρη γνώση του πάνω στο θέμα και στο συγκεκριμένο περιστατικό, η ενημέρωση των γονέων και η συχνή παρακολούθηση του μαθητή για τυχόν παράξενες αντιδράσεις στο σχολικό περιβάλλον ή ακόμα και μέσα στην τάξη.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ

Στην εποχή μας όλο και περισσότεροι άνθρωποι και ειδικά νέοι ασκούν βία σε άλλα άτομα. Γιατί όμως οι νέοι οδηγούνται σε βίαιες πράξεις; Ποιοι είναι οι λόγοι αυτής της συμπεριφοράς;

Αρχικά, σημαντικό ρόλο παίζουν **οικονομικοί και κοινωνικοί παράγοντες**. Φαινόμενα όπως η οικονομική κρίση, η πολιτική αστάθεια αλλά και η αποδυνάμωση των θεσμών συνδέεται άρρηκτα με την αύξηση της πιθανότητας συμμετοχής των νέων σε εγκληματική δραστηριότητα. Επίσης σημαντικός λόγος είναι και **ρόλος της οικογένειας**. Σύμφωνα με μελέτες τα παιδιά που λαμβάνουν τη σωστή επιτήρηση των γονέων είναι λιγότερο πιθανό να εμπλακούν σε εγκληματικές δραστηριότητες. Αντιθέτως οι συνθήκες σε μία δυσλειτουργική οικογένεια, που χαρακτηρίζεται από συγκρούσεις, ανεπαρκή άσκηση γονικού ελέγχου, ασθενείς εσωτερικούς δεσμούς και πρόωρη απονομή αυτονομίας στο παιδί συνδέονται πολλές φορές με την παραβατικότητα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα θύματα της βίας δεν είναι απλά «παθητικοί θεατές» που βιώνουν περιστατικά βίας από συγγενείς τους ή άλλα άτομα του κοινωνικού τους περίγυρου. Επηρεάζονται σοβαρά από τη βίαιη και επιθετική συμπεριφορά, ανακαλύπτοντας ταυτόχρονα περίπλοκους και δημιουργικούς –καινοφανείς- τρόπους, προκειμένου να διαχειριστούν και να αντιμετωπίσουν αυτές τις εμπειρίες. Είναι σίγουρο ότι πρόκειται για μια τρομακτική και αγχογόνο εμπειρία και ότι τα άτομα πληγώνονται και τραυματίζονται τόσο από την ίδια τη βία που βιώνουν, όσο και από τις καταναγκαστικές και ελεγκτικές συμπεριφορές που συχνά συνοδεύουν τη βία αυτή. Όπως τονίζουν οι ερευνητές που μελέτησαν τα δεδομένα : “ας σκεφτούμε, λ.χ., τη συμπεριφορά αυτών των ατόμων, η οποία είναι απόμακρη, φοβισμένη και “παράξενη”. Κατά μια έννοια, αυτή μοιάζει σαν μια παράδοση στην κακοποίηση και τον έλεγχο, -τα άτομα μπορούν να θεωρηθούν από τους επαγγελματίες και τους επιστήμονες ότι θέλουν να ξεφύγουν, ότι ζαρώνουν από το φόβο στις γωνιές.

Αν, όμως, δώσουμε προσοχή μόνο σ’ αυτή την επώδυνη και δύσκολη όψη της συμπεριφοράς τους και δεν προσπαθήσουμε να βρούμε ολόκληρο το μήνυμα το οποίο η ίδια εμπεριέχει, δεν θα μπορέσουμε να δούμε την αντίσταση και την ανθεκτικότητα που κρύβονται μέσα της την ίδια στιγμή. Τα άτομα αυτά δεν είναι μόνο τρομαγμένα, δεν κρύβονται απλά. Δημιουργούν χώρους για τους εαυτούς τους, όπου μπορούν να αισθανθούν λίγο ασφαλέστερα, έστω και λίγο καλύτερα εξασφαλισμένα, και στους οποίους έχουν τη δυνατότητα να διατηρήσουν τον έλεγχο τα ίδια.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

- ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ-ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΠΜΣ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ Διπλωματική εργασία μεταπτυχιακού φοιτητή
Μπακογιώργου Γεωργίου Δικηγόρου Θέμα διπλωματικής εργασίας «Η
ενδοοικογενειακή βία και η αντιμετώπιση της» Επιβλεπων καθηγητής Ιακώβος
Φαρσεδάκης ΒΟΝΙΤΣΑ 2006
- <http://www.aboutyouth.gr/>
- Νικολαΐδου Λίνα Ψυχολόγος
www.lnikolaidou.gr
- See more at: <http://www.dromostherapeia.gr/paidi-efivos/anagnoriste-kai-antimetopiste-tin-endooikogeneiaki-via.html#sthash.D5xvQe0m.dpuf>
- Οδηγός για την Αναγνώριση και Αντιμετώπιση της Κακοποίησης και Παραμέλησης του Παιδιού, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Αθήνα 1988
- [*/el.wikipedia.org](http://el.wikipedia.org)
- Αντωνοπούλου Χριστ. 2000, Ανθρώπινη σεξουαλικότητα, Αθήνα, Εκδόσεις Ατραπος
- Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Αλίκη, Προτάσεις Ειδικής Επιτροπής Θεσμικών Προτάσεων ΥΠ.ΕΞ. για τον εορτασμό της 50ης επετηρίδας της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Εκδ. Αντ. Σακκουλα 1999, σελ. 13 επ.
- Γκιζελής Γρ.-Ρ.Καυταντζογλου-Αφρ.Τεπερογλου, Β.Φιλίας, Παραδοχή και νεωτερικότητα στις πολιτιστικές δραστηριότητες της ελληνικής οικογενείας. Μεταβαλλόμενα σχήματα, εκδ.ΕΚΚΕ, 1984
- Δασκαλάκης Ηλίας, Η βία κατά της γυναίκας σαν κοινωνικό φαινόμενο, τ.5 Πανουσης Ι.-Δημοπούλος Χ.-Καρυδής Β.Θυματολογικά Κείμενα Πανουσης Ι.
- (Ζουλινάκη, Α., Κατσική, Γ., Ξυδοπούλου, Ε., & Παπαμιχαήλ, Σ., 2003. McCue, 2008)

ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ

- See more at: <http://1gym-sykeon.thess.sch.gr/katateixh/index.php/fakeloi/sxolikivia/30-bulll/141->
- Πηγή: «Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας του Παιδιού και του Εφήβου»

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΑ

- <http://ebooks.edu.gr>
- <http://oodegr.co>
- <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26511&subid=2&pubid=119889>
- ethemnosnews.gr/2014/11/isis-θρησκευτικός-ή-οικονομικός-πόλεμος
- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%AF%CE%B1>

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82
- <https://support.google.com/plus/answer/2402979?hl=el>
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%B1%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%B5%CE%BA%CF%86%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82 (Wikipedia)
- http://www.letto.gr/page.aspx?p_id=1128
- Wikipedia
- Αβδελίδου Εύη (Ψυχοπαιδαγωγός- Σχολική Ψυχολόγος)-Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΒΙΑ

- <http://www.agorapress.gr/>
- <http://www.tovima.gr/>
- <http://www.sport24.gr/>